

LUNDS UNIVERSITET

Vad gör vi och vad vet vi?

*En studie om verksamma och blivande socionomers syn
på arbetet med gängkriminalitet.*

Socialhögskolan Lunds universitet
Författare: Märta Ansgariusson & Emma Krüger
Handledare: Hans Knutagård

Tack!

Vi vill ge ett stort tack till våra respondenter, handledare, och
opponenter som gjort denna studie möjlig!

Abstract

The purpose of this study was to examine social workers' and social work students' views on organized crime as a social problem, and on the ongoing societal work with it. The method used was qualitative and the empirical material was collected through semi-structured interviews. Questions focused on the interviewee's perspectives on cause, victims and solutions as well as on their thoughts on police work with *Operation Rimfrost*. The study's disposition was social constructivist, and for the analysis Donileen Loseke's theory of "claim" was combined with that of Social Problem Construction. The study specifically explored the two respondent groups' perceptions of social work's "claim" of organized crime, and whether they considered that their current education prepares them for the work with organized crime. The results of the study showed that both students and professionals held a consensus regarding who suffers from organized crime, its causes, and the interventions necessary. It was also identified that both groups believe themselves to have knowledge regarding reasons for people to join gangs. However, the study concludes that knowledge concerning the actual praxis of working with criminal clients was lacking, both among students and social workers who were not dealing directly with the issue. It also showed that depending on the claim's construction of the gang-members as victims or not affected which interventions, methods, and organizations deemed suitable to deal with the issue.

Keywords: Social work, students, social constructivism, gang criminality, gangs, organized crime.

Innehåll

1	Problemformulering	1
1.1	Syfte.....	4
1.2	Frågeställningar	4
1.3	Arbetsfördelning	4
1.4	Disposition	4
2	Bakgrund och centrala begrepp	5
2.1	Gäng enligt Europeiska unionen.....	5
2.2	Vad är ett gäng?	6
2.3	Några typer av gäng	7
2.4	Operation Rimfrost	8
2.5	Sociala Insatsgrupper och Sluta Skjut	10
3	Aktuellt kunskaps- och forskningsläge	11
3.1	Sökprocessen.....	11
3.2	Varför går personer med i gäng?.....	11
3.3	Gänget och samhället.....	13
3.4	Konstruktionen av gäng	14
4	Teoretisk utgångspunkt	15
4.1	Konstruktionen av sociala problem	16
4.2	Claim-making.....	17
4.3	Stigmatisering, grupper och utanförskap.....	18
5	Metod	19
5.1	Alternativ metod.....	20
5.2	Forskarrollen	20
5.3	Val av intervjuform	21
5.4	Urvalsförfarande och avgränsningar	22
5.5	Presentation av intervjupersoner.....	23
5.6	Analysförfarande.....	24
5.7	Tillförlitlighet	24
5.8	Etiska överväganden.....	25
6	Resultat och analys	26
6.1	Konstruktionen av gäng	27
6.2	Gängkriminalitet som socialt problem	28
6.3	Insatser mot gängkriminalitet	31
6.4	Samverkan	34

6.5	Kunskapsläget i socialt arbete	36
7	Avslutande diskussion	38
8	Litteraturlista	40
9	Bilaga: Intervjuguide	44

1 Problemformulering

Förutom den rådande pandemin har få saker diskuterats så mycket år 2020 i Sverige som skjutningar, gängkriminalitet, utsatta områden och samhällets arbete med det. Debatter både i media och politiken med diskussioner kring framgångsrika metoder och insatser har saturerat diskursen, där förslag på åtgärder och strategier för att hantera den allt mer uppmärksammade problematiken kommer från flera olika läger. Även om problematiken har fått stort utrymme i media de senaste åren så är gängkriminalitet och organiserad brottslighet inte nya fenomen, och svensk forskning kring s.k. "ligabrottslighet" har existerat sen 1940-talet (Svensk Juristtidning 1941). I den mer moderna studien *Street-gang violence in Sweden is a growing concern* (Rostami 2017) beskrivs hur Sverige under de senaste 30 åren har sett en ökning av kriminella gäng, och även våld som kopplas till dessa. Speciellt bland yngre individer:

There has been an overall increase in victim-to-perpetrator ratio of a gun violence, which is especially pronounced for individuals under 30 year. Gun violence is becoming more concentrated and cemented in some urban areas. As an example, between 2011 and 2016, 1,165 shootings and 54 hand-grenades attacks were identified in Stockholm, Gothenburg, and Malmö, which resulted in over 100 dead and 440 injured. (Rostami 2017, s.367)

Även antalet fall av dödligt våld inom kriminella miljöer har haft en ökning sedan mitten av 1990-talet. Något som kommit av kombinationen av utsatta grupper i konfliktfyllda miljöer, samt en ökad tillgång till tyngre vapen. Att dessa väpnade konflikter eskalerat, samt att de ofta sker på allmän plats med risk att involvera utomstående, har skadat samhällets trygghet, och efterfrågan på förändring har blivit allt större (BRÅ 2012). I Brottsförebyggande rådets nationella trygghetsundersökning år 2019 så var det 80% av respondenterna som trodde att den generella brottsligheten i landet hade ökat i viss/stor utsträckning under de senaste 3 åren, medans endast 5% som trodde att den minskat. Samtidigt kände 92% av respondenterna oro för brottsligheten i samhället i viss/stor utsträckning (BRÅ 2019). Detta är en ökning på 15% de senaste 10 åren, då 77% svarade att de kände sig mycket/lite oroliga (BRÅ 2009b).

Sverige har idag en delad lagstiftning med andra EU-medlemsländer kring definitionen av organiserad brottslighet/gängkriminalitet (Se kap: EU:s definition av gäng). Där organiserad brottslighets sammanfattade definition är: "kriminella handlingar genomförda med

samarbetet mellan två eller fler individer”. Men Sverige har även nationella lagar som påverkar huruvida brott ska bedömas, och på grund av att de lagstiftningar som existerar kring gängkriminalitet, (och att mycket av polisens arbete och statistik fokuserar på den enskilda individens brott) så är det svårt att producera en absolut statistisk bild av den svenska gängkriminalitetens förekomst och ökning (BRÅ 2012). Något som dock kan identifieras är att hur brott som begås idag har genomgått en förändring:

Medan kohorternas lagöverträdare visserligen har blivit färre över tid, har antalet brott per lagöverträdare blivit fler... En betydande andel brott, inte minst grova sådana, utförs inom ramen för någon form av samarbete mellan individer. Sådan brottslighet uppfattas ofta som ett större problem än brottslighet med en ensam gärningsperson. (Rostami et.al. 2018, s.14).

Studien *Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet i Sverige* som citeras ovan visar också på att det våld som kopplas till kriminella nätverk i högst grad förekommer i utsatta områden, och att det är medlemmarna i gängen som också blir huvudsakliga de huvudsakliga offren för det dödliga våldet (Rostami et.al. 2018, ss.14-15).

Trots de risker associerade med kriminella miljöer så ansluter sig individer fortfarande till gäng. Forskning vars syfte är att förklara varför, och vilka individuella risk- och skyddsfaktorer som blir avgörande har en stor efterfrågan i arbetet. Brottsförebyggande Rådet och Socialstyrelsen är några som utvecklat egna metoder och publicerat material utifrån denna forskning. Dessa används av olika verksamheter som stöd i deras arbete med kriminella klienter (BRÅ 2009a & Socialstyrelsen 2020). Hur verksamheterna tar sig an gängkriminalitet ser olika ut beroende på verksamhetens arbets- och ansvarsområde, existerande lagstiftningar, och tillgängliga resurser. Men även utifrån verksamhetens konstruktion av problematiken, dvs. deras uppfattning om vad som är orsaken, vilka som drabbas, och hur problemet ska förändras.

Under hösten 2019 presenterade regeringen ett s.k. 34-punktsprogram med förslag på lagändringar, och nya åtgärder i arbetet mot gängkriminalitet, som i sin tur skulle säkerställa det svenska folkets trygghet. Åtgärderna inkluderade ex.: utökade möjligheter för användningen av vissa verktyg för polisen i sitt arbete, förändrade påföljder för personer involverade i gängkriminalitet, brytandet av tystnadskulturen kring gängkriminalitet, och

brottsförebyggande (Regeringskansliet 2020). Polisen är en av de verksamheter som tilldelas stort ansvar när det kommer till gängkriminalitet, inte minst ur ett rättsligt perspektiv. Under hösten samma år så inleddes polisens Operation Rimfrost. Operationens syfte var att öka tryggheten hos allmänheten, inkapacitera individer aktiva i gäng, och eliminera vapen från dessa miljöer. Rimfrost är en av många liknande insatser som polisen inlett i arbetet mot organiserad brottslighet och det ökade våldet (se kap: Operation Rimfrost), men det är inte den enda. Polisen är dessutom delaktig i flertal verksamhetsöverskridande samarbeten med exempelvis Kriminalvården och Socialtjänsten, genom insatser som den lokala avhopparverksamheten “Sluta Skjut” i Malmö, och olika Sociala Insatsgrupper i landet. En fungerande samverkan mellan polis och Socialtjänst blir på så sätt en värdefull resurs. Men är verksamheternas uppfattningar kring problematiken densamma? Existerar det skillnader i verksamheternas konstruktioner av gängkriminalitet, och på vilka sätt påverkar dessa i sin tur samarbetet?

Konstruktioner av offer, förövare och orsaker är några av de grundstenar som bygger upp ett socialt problem. Dessa påverkar i sin tur vilka åtgärder som blir relevanta, och i sin tur vilka personer som ska innefattas i problematiken, och dessa måste ibland navigeras i relation till andra sociala problem. Många som ansluter sig till gängkriminalitet har redan upplevt olika former av utsatthet eller social problematik, och i många fall har dessa personer tidigare kontakt med Socialtjänsten. I *Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet i Sverige* beskrivs hur ca 19 procent av studiepopulationen har erhållit Socialtjänstens insatser under sin barndom och uppväxttid. (Rostami et.al. 2018, ss.8-9). Även om många klienter inte kommer i kontakt med Socialtjänsten huvudsakligen utifrån sitt kriminella beteende, så är detta något som ofta sammanfaller med annan social problematik. Hur man tar hänsyn till kombinationer av utsatthet, vilken förståelse, kunskap och uppfattningar som existerar kring kriminella klienter har stor betydelse för det sociala arbetets framgång. Att identifiera vilka konstruktioner som existerar inom socialt arbete, och analysera hur dessa i sin tur påverkar arbetet blir nödvändigt för att kunna utforma metoder och insatser som kan hålla takten med denna kontinuerligt förändrande problematik. Att identifiera existerande konstruktioner hos andra verksamheter blir också viktigt för eventuell samverkan och för att förbättra samarbetet, och kritisk kunna analysera vilka arbetsmetoder som leder till önskade resultat.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka fyra socionomers och fyra socionomstuderandes syn på arbetet med gängkriminalitet. Vi vill även belysa dessa respondenters resonemang om kunskap och behovet av kunskap om gängkriminalitet.

1.2 Frågeställningar

1. Vilka uppfattningar har våra respondenter om det aktuella arbetet med den svenska gängkriminaliteten? Hur skiljer sig dessa åt mellan grupperna?
2. Vilka typer av insatser uppfattar respondenterna som värdefulla i arbetet med gängkriminalitet?
3. Hur resonerar respondenterna om socionomers kunskap om gängkriminalitet?

1.3 Arbetsfördelning

Under vårt uppsatsskrivande har vi båda haft en jämn arbetsfördelning vad det gäller informationssökning, skrivande och korrekturläsning. Vi har delat upp ansvaret för olika delar vad det gäller t.ex. metoddelen, tidigare forskning och resultatdelen, därefter har vi skrivit enskilt för att sedan gå igenom texten tillsammans, ge feedback, eller formulera om texten. Under våra intervjuer delade vi upp arbetet genom att en av oss ansvarade för att ställa de planerade frågorna, medan den andra förde anteckningar och kom med eventuella följdfrågor. Båda författarna medverkade vid samtliga intervjuer. Transkriberingen delades upp och skrevs enskilt för att det skulle bli mer tidseffektivt. Utifrån restriktionerna kring Covid-19 har vi även försökt att hålla oss huvudsakligen till Zoom möten med varandra om det inte har varit absolut nödvändigt att befinna oss på samma plats.

1.4 Disposition

Vi kommer att inleda vår uppsats med att redogöra för det aktuella kunskapsläget, samt vår sökprocess. Efter det kommer vi att presentera vårt val av metod, urval, teori, analysförfarande, och andra överväganden som gjorts under genomförandet av studien. Efter det kommer ett bakgrundskapitel där vi presenterar Operation Rimfrost, Sociala Insatsgrupper, samt olika definitioner av vad ett gäng är. Detta för att ge läsaren ökad förståelse hur denna mångfacetterade problematik kan ta sig uttryck, och hur det påverkar arbetet. Slutligen kommer vi presentera våra respondenters utsagor utifrån kategorier och

teman relevanta till vårt syfte och våra frågeställningar, för att sedan avsluta med en kort diskussion av tankar och frågor som uppkommit under undersökningens gång.

2 Bakgrund och centrala begrepp

Nedan följer en presentation av begrepp relevanta för ökad förståelse av vår undersökning. Dessa inkluderar en beskrivning av den juridiska definitionen av gäng enligt Europeiska unionen, något som blivit en utgångspunkt för många verksamheter när det gäller arbete med gängkriminalitet. Vi ska också inkludera några alternativa definitioner utifrån både aktuella och historiska perspektiv, samt presentera samverkansinsatserna SiG och "Sluta Skjut".

2.1 Gäng enligt Europeiska unionen

För att underlätta i rättsliga konflikter där brotten överskrider nationalitet, landsgränser och olika rättssystem så gjorde den Europeiska unionen år 2008 en gemensam definiering av en "kriminell organisation" som:

"en strukturerad sammanslutning, som har inrättats under en tid, av mer än två personer som handlar i samförstånd för att begå brott som bestraffas med frihetsberövande eller en frihetsberövande säkerhetsåtgärd på maximalt minst fyra år eller en strängare sanktion, för att direkt eller indirekt erhålla ekonomiska eller materiella fördelar"

EU:s (2008) definition av vad som anses vara organiserad brottslighet där minst 6 av 11 kriterier måste uppfyllas varav 4 är obligatoriska:

1. Samarbete mellan fler än två personer - **obligatoriskt kriterium**
2. Egna tilldelade uppgifter till var och en
3. Lång eller obegränsad utsträckning i tiden - **obligatoriskt kriterium**
4. Någon form av disciplin och kontroll
5. Misstanke om allvarliga kriminella handlingar - **obligatoriskt kriterium**
6. Verksamhet på internationell nivå
7. Användande av våld eller andra metoder för hot
8. Användande av kommersiella eller affärsmässiga strukturer
9. Deltagande i penningtvätt
10. Otillbörlig påverkan på politik, medier, offentlig förvaltning, rättsliga myndigheter eller ekonomin

11. Strävan efter vinning och/eller makt - **obligatoriskt kriterium**

EU:s definition är som uppvisat väldigt bred, och har skämtsamt kallats så vid att den *“täcker in allt från italienska maffiakarteller till tre inbrottstjuvar som tillsammans driver en fönsterputsfirma”* (Korsell & Vesterhav 2012, s.332). Syftet med den gemensamma definitionen är i huvudsak skapad för att användas i det internationella polis- och rättssamarbetet inom EU. Det olika nationella lagstiftningarna mot organiserad brottslighet kan dock se mycket olika ut, och i vissa europeiska länder är bara deltagandet i dessa organisationer straffbart. Sverige och andra nordiska länder har inte specifika lagstiftningar mot kriminella organisationer, utan använder sig istället av allmänna lagstiftningar som anstiftan och medverkan (EU 2013).

2.2 Vad är ett gäng?

Utformandet av studies frågeställningar, intervjufrågor och sökprocesser har utgått från begreppet “gäng”. Genom information som uppkommit i samband med intervjuer, forskning och litteratur så har vi uppmärksammat att begreppet “gäng” är mer nyanserat, och öppet för tolkning än förväntat. Beroende på vilken kontext och situation det används i finns flera definitioner av vad som ska innefattas i begreppet (Korsell & Vesterhav 2012). Den bokstavliga definitionen av “gäng” enligt Svenska Akademiens ordbok är; “sällskap”, “grupp”, ofta med en gemensam identitet och en känsla av gemenskap. I BRÅ:s kunskapsför djupning: *Framväxten av och kännetecken hos den organiserade brottsligheten i Sverige* ser vi att de motorcykelgäng (ex: Bandidos, Hells Angels) som blivit en vanlig symbol för kriminella gäng, historiskt sett är en ganska ny företeelse (Korsell & Vesterhav 2012, s.331). Redan år 1941 i artikeln *Ligabrottslighet* uppmärksammas gäng, organiserad brottslighet och uppkomsten av en “undre värld”. Dock med en dåvarande uppfattning av problematiken som “obetydlig och ofarlig”. Redan då uppmärksammades den sociala utsatthet som gängmedlemmar upplevde. Specifikt bland ungdomar, samt andra faktorer som bidrog till att individer valde att ansluta sig till s.k. “ligor” (Larsson, 1941). Men det var under 1970- och 1980-talet som “nätverk av kriminellt belastade individer” verkligen började få fäste i Sveriges större städer (Korsell & Vesterhav 2012, ss.330-331).

På grund av den synlighet som gäng som; Hells Angels fått så har dessa också blivit en generaliserad utgångspunkt när vi pratar om gäng i Sverige. Trots det så utgöt dessa gäng bara en liten del av den organiserade kriminalitet som förekommer idag. En stor del utförs

istället av löst sammansatta nätverk och s.k. “flexibla projektorganisationer” (Korsell & Vesterhav 2012, s.330). Genom att gäng som Hells Angels har fått så stor medieexponering, genom exempelvis våldsdåd och ett väletablerade rykte, gör att mindre nätverk och gäng lättare undgår myndigheternas uppmärksamhet, och på så sätt kan genomföra sina verksamheter utan interventioner (ibid., s.333). Denna rigida definiering av gäng har också gjort att svenska kriminologer länge varit under uppfattningen att gängkriminalitet, som den tar sig uttryck i länder som ex. USA, inte har varit ett problem i Sverige (Rostami et.al. 2012). Nedan skall vi presentera ett antal olika definitioner och typer av gäng för att exemplifiera de olika perspektiv och utgångspunkter som existerar, och hur dessa bidrar till olika konstruktioner av gängkriminalitet.

2.3 Några typer av gäng

I boken *Gänget* beskriver Fredrick M. Thrasher tre typer av kriminella gäng, där det som särskiljer dem från varandra är deras: resurser, makt, och potential för samhällsskada. Dessa typer är: *tillfälliga grupper*, *enkla typer*, och *mästargäng* (Thrasher 2020, s.368).

Tillfälliga grupper beskrivs som instabila och i ständig omorganisation. De kännetecknas av att de är stora till antalet, men inte besitter särskilt mycket makt i samhället (ibid.). Den *enkla typen* av gäng har en stabilare sammanhållning och splittras inte lika lätt. Precis som *tillfälliga grupper* har även *enkla typer* limiterad makt och resurser (ibid., s.368–369).

Mästargäng eller *master-gang* kännetecknas av att vara en stadigvarande grupp som har mycket makt i form av pengar, politiskt inflytande och intern begåvning. Denna sorts gäng leder ofta större operationer som ex. Tillverkningen av de illegala droger som mindre etablerade gäng säljer (ibid, ss.370–371). Thrasher uppmärksammar även en typ av icke-kriminella gäng, som han kallar för *konventionaliserade gäng*, ex.: idrottsklubbar eller liknande organisationsgrupper som accepteras av det övriga samhället. I den här typen av gäng försöker man uppnå en viss social status, och agerar så att gängets aktiviteter ska ses som legitima och socialt anpassade utifrån samhället. *Konventionaliserade gäng* kan ha specifika regler och medlemsavgifter. De kan även anta olika yttre attribut, som symboler, färger, för att kännetecknas av andra och för att känna tillhörighet (ibid., s.120).

I studien *An Exploratory Analysis of Swedish Street Gangs: Applying the Maxson and Klein Typology to a Swedish Gang Dataset* redogör Amir Rostami, Fredrik Leinfelt, och Stefan Holgersson för ett antal förekommande gäng i Sverige. Detta görs utifrån typologier skapade

av Malcom Klein & Cheryl Maxsons som använts för att kategorisera gäng i USA (2012). Dessa typer är: *traditional*, *neo-traditional*, *compressed*, *collective*, och *specialty gangs*.

Traditional gäng är större, multigenerationella, territoriebundna, och ofta med undergrupper med över 100 medlemmar. De karaktäriseras också utifrån sin långa livstid, med minst 20 års kontinuerlig verksamhet. *Neo-traditional* gäng påminner om föregående exempel, men är generellt mindre i storlek med 50–100 medlemmar, och har en kortare livstid på upp till 10 år. Under rätt förutsättningar kan även *neo-traditional* gäng expandera och så småningom också bli *traditional* gäng (Rostami et.al. 2012, s.428) *Compressed* gäng is mindre, ofta med färre än 50 medlemmar och utan undergrupper. *Compressed* gäng existerar både med och utan bestämda territorium. Ålderskillnader inom gängen är ofta liten, med 5–10 år mellan de äldsta och yngsta medlemmarna, och livslängden för gängen är ofta mindre än 10 år (ibid.). *Collective* gäng påminner till stor del om *compressed*, men tenderar att ha fler medlemmar, och ett större åldersspann mellan dem. Gängen brukar innehålla upp till 100 medlemmar, men har trots sin storlek inga undergrupper. Precis som *compressed* typen så varierar hur territorialt gruppen är, och livslängden är typiskt mellan 10–15 år (ibid., s.429). *Specialty* gäng har också många likheter med *compressive* gäng, men har till skillnad från andra gäng specialiserat sig på specifika typer av brott (ex. väpnade rån, försäljning av droger etc.). De har oftast inte fler än 50 medlemmar, och en livslängd på 10–15 år. Deras territorium är väl definierat och den utförda brottsligheten är relativt homogen (ibid.).

Skapandet av en gemensam utgångspunkt för vad ett gäng är blir nödvändigt för samverkan mellan verksamheter, och i skapandet av generaliserbar statistik och forskning. Det leder dock till risken att de nyanseringar som existerar inom begreppet går förlorat, och att vi felaktigt tilldelar eller missar de faktorer som krävs för att fullständigt förstå gängkriminalitet (ibid., ss.427–428). Typen av gäng, och vad som inkluderas i dess definitionen påverkar vilka metoder och insatser som blir relevanta i arbetet. Att ha en förståelse för hur olika kategoriseringar konstrueras, och hur dessa i sin tur kan uppfattas bidrar till ett varierat perspektiv som blir nödvändigt för förståelsen av ett så mångfacetterat problem. I kommande forskningskapitel kommer vi att gå djupare in på Thrasher, Maxson och Kleins studier, och deras relevans till denna studie.

2.4 Operation Rimfrost

Operation Rimfrost är en polisoperation som påbörjades i november 2019, och pågick i sex månader. Operationen hade fyra huvudsakliga mål kopplade till arbetet mot svenskt

gängvåld. Operationen uppkom p.g.a. en **särskild nationell händelse** där en 15-årig pojke mördades vid Möllevångstorget i Malmö (SvT Nyheter 2019), där chefen för Nationella operativa avdelningen Mats Löfving, jämförde mordet på pojken med en avrättning.

Definitionen av en särskild händelse är:

En plötslig, oförutsedd eller inplanerad händelse som den ordinarie polisverksamheten inte är anpassad för, och som därför ska hanteras utanför denna med en speciell organisation och ledning. Det kan handla om att det behövs extra många poliser eller speciella kompetenser (Polisen 2019).

Inledandet av Operation Rimfrost redogjordes på en presskonferens med Nationella Operativa Avdelningen (NOA) i november 2019. Operationen innefattade 4 huvudsakliga mål (DN.se, 2019):

1. Reducera mord och sprängningar i gängmiljön.
2. Reducera antalet personer aktiva i gängmiljön genom inkapacitering av gängkriminella.
3. Öka beslag av vapen och sprängmedel.
4. Öka allmänhetens trygghet.

Operationen skulle vara en tillfällig lösning och planerades att avslutas inom 6 månader. Under våren 2020 publicerades delar av operationens framgång på polisens hemsida under rubriken “*Operation Rimfrost ger resultat*”. I artikeln redogörs resultat på antalet gripna, beslagtagna droger, vapen, sprängmedel, och andra olagliga föremål från Region Syd och Mitt (Polisen.se, Maj 2020). Artikeln beskriver också hur över 500 personer frihetsberövats under operationen, och hur över 650 vapen har beslagtogs. En extrainsatt trygghetsmätning gjord i Malmö, Helsingborg, Hässleholm, Kristianstad, och Landskrona visade på en positiv utveckling hos respondenterna, där en ökning på 3% jämfört med året innan ansåg att polisen brydde sig om de lokala problemen (57%, 2020 v. 54%, 2019). Operationens presenterade framgång ledde även till intresse från andra städer, och det talades om att utöka insatsen till Stockholm (DN.se 2020).

Vi har valt att inkludera Operation Rimfrost i vår studie för att ge våra respondenter ett konkret exempel på de allt mer förekommande specialoperationer som polisen utformat för

arbetet mot gängkriminalitet. Vi vill dock understryka att insatser som denna inte utgör en helhetsbild av polisens metoder, men att det har blivit ett allt mer återkommande tema i deras arbete (ex.: "Mareld" i Stockholm eller "Operation Hagelstorm" i Malmö). Vi har inkluderat detta för att analysera respondenternas uppfattningar kring gängkriminalitet utifrån ett polisiärt perspektiv, och för att jämföra eventuella skillnader i konstruktionen av vilka insatser, offer, och förövare som respektive verksamhet utgår ifrån.

2.5 Sociala Insatsgrupper och Sluta Skjut

Social Insatsgrupper eller SIG som det också kallas är samarbetet mellan verksamheter som bl.a. Socialtjänsten, Polis, Kriminalvård, personliga nätverk, etc.. Detta existerar för att skapa en behandlingsplan för klienter över 18 år med en kriminell livsstil, men som är motiverade att lämna denna. Genom denna samverkan får klienten tillgång till insatser som; behandling, sysselsättning, ekonomiskt bistånd, boende, osv. som de annars kanske inte skulle beviljas utifrån sin situation, då endast kriminalitet i sig inte är en målgrupp som inkluderas i socialtjänstlagen. SIG existerar i ett flertal av landets kommuner och samarbetar med både offentliga och privata verksamheter utifrån klienternas behov. Ansökan om insatsen bedöms utifrån flera olika faktorer, beroende på behov, motivation och resurser (Polisen 2018). I vissa fall kan ansökan göras direkt till SIG-samordnare för att minimera handläggningstiden så att beslutet fattas så fort som möjligt, då klientens motivation är väsentlig för insatsens framgång.

"Sluta Skjut" är en lokal verksamhet i Malmö utformad i samverkan mellan Polis, Kriminalvård och Socialtjänst. Strategin som används kallas för GVI (Gruppvålds intervention), och är en amerikansk modell som bygger på ett välkoordinerat samarbete mellan de ovan nämnda myndigheterna, samt en effektiviserad användning av existerande resurser (Malmö stad 2021). Syftet med "Sluta Skjut" är att öka den upplevda tryggheten i samhället, minska behovet av Polis- och sjukvårdsresurser kopplade till gängrelaterat våld, samt att minska grovt och dödliga våld i sin helhet (ibid.). "Sluta Skjut" arbetar med att etablera ett tydligt budskap om att våld inte är accepterat, och att informera aktiva gängmedlemmar om konsekvenserna som drabbar alla i gruppen även om det bara är en gruppmedlem skjuter eller begår andra grova våldsbrott. De erbjuder även gängmedlemmar en väg ut från deras nuvarande situation, samt stöd för den som vill in i samhället igen. Förhoppningarna är att de som deltar sedan sprida budskapet vidare till andra i samma situation.

3 Aktuellt kunskaps- och forskningsläge

I detta avsnitt skall vi redovisa för aktuell forskning med relevans utifrån studiens syfte och frågeställningar. Detta för att ge en djupare förståelse kring hur gängkriminalitet uppkommer, och hur tidigare arbete med det har sett ut. I urvalet av relevant forskning har vi prioriterat forskning som bäst komplimenterar innehållet och analysen i vår studie, och kommer därför inte att kunna återge en fullständigt heltäckande bild av denna mångfacetterade problematik. Mycket av den forskning som existerar kring gängkriminalitet har sin utgångspunkt i nordamerikansk kriminologisk forskning, och studierna har ofta genomförts utifrån aktuella/historiska förhållanden i USA. Eftersom gängkriminalitet är något som påverkas av sin kontext, samt att våra frågeställningar fokuserar på arbetet med den svenska gängkriminaliteten, så har vi försökt balansera mellan amerikanska och svenska studier i vårt forskningsurval.

3.1 Sökprocessen

Sökprocessen påbörjades genom diskussioner med vår handledare som riktade oss mot många av våra litterära källor. Medan de forskningsartiklar, rapporter och studier som vi använt oss av har kommit genom sökningar på LubSearch, LubCat och GoogleScholar. Sökord som blivit relevanta har varit: *gängkriminalitet*, *kriminella nätverk*, *socialt arbete*, *organiserad brottslighet*, och *gäng*.

3.2 Varför går personer med i gäng?

När faror i gängkriminella miljöer redovisas kan det för utomstående tyckas helt vansinnigt att någon beslutar sig för att ansluta sig till ett gäng. Huruvida dessa beslut är "frivilliga" är öppet för tolkning. Något som framkommer i aktuell forskning är att orsakerna är beroende på kontext, och den individuella situationen, och att det existerar både externa och interna faktorer som bidrar till att personer ansluter till kriminella gäng.

Under 2000-talet finansierade den svenska myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) två projekt med syftet att studera våldsbejakande organisering och antisociala karriärer, och hur dessa överlappade med organiserad brottslighet och jihadism. Rapporten *Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet i Sverige* (Rostami et.al. 2018) fokuserade på hur dessa miljöer uppstår och utvecklas över tid, samt undersökningen av varför personer söker sig till dessa miljöer, och vad det är som tillslut får vissa att lämna dem.

Rapporten har utgått ifrån statistik från Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Statistiska Centralbyrån, Socialstyrelsen, Bolagsverket, Rättsmedicinalverket samt kommunala förtroendemannaregister. Den kompletterades även med en separat intervjustudie utförd med personer som deltagit i dessa miljöer. Rapporten har delat in målgruppen i ett antal undergrupperingar utifrån vilken organisation de tillhört, ex.: partiella organisationer, maffia, nätverk, gatugång, MC-klubbar, islamistiska, vit makt, samt övriga extremister. Även om vår undersökning inte fokuserar på gäng som drivs av extremism eller jihadism, så finns likheter i hur de kriminella grupperna organiserar sig, och vilka faktorer som leder till att personer ansluter sig till den sortens kriminella miljöer och nätverk. Några av de sociala faktorer som redovisas i studien är bland annat: social instabilitet, identitetssökande, och osäkerhet. En känsla av att förlora sin sociala kontroll var också återkommande (ibid., ss.65–66). Individens tillgång till kriminella miljöer, eller personer med kopplingar till dessa, påverkade också (ex., släkt, vänner, andra förebilder). Vilka miljöer som finns tillgängliga beror på exempelvis på geografisk position, kön, ålder, och socioekonomiska förutsättningar. Att känna gemenskap med personer i liknande situation blev också bidragande. Lika så blev känslan av att bidra, att vara behövd, och ha ett syfte (ibid., ss.67–68). Något som också uppmärksammas i studien är hur en femtedel av studiepopulationen på ca 15 000 individer någon gång under uppväxten har varit föremål för Socialtjänstens insatser, och att ca 45% har erhållit en psykiatrisk diagnos (ofta ADHD eller liknande), även om allvarligare diagnoser som psykoser och autismspektrumstörningar är ovanliga (ibid. ss.83–84).

I forskningsartikeln *Gang Joining* fokuserar James A. Densley vid Metropolitan State University kring frågorna: vem, vad, när, hur, var, och varför personer ansluter sig till gäng (2018). I artikeln används en generaliserad definition av gäng som:

...a gang is a “durable and street-oriented youth group whose involvement in illegal activity is part of its group identity”. (Densley 2018, s.3)

Även denna artikel inleds med att understryka den nyans som kommer med begreppet “gäng”, och hur olika typer av gäng och dess varierande definitioner i sin tur påverkar arbetet med dem. Här särskiljs även gäng från den kriminalitet det ofta tillskrivs, och klargör för att gängtillhörighet i sig inte är kriminellt, utan att det istället kommer ifrån de kriminella handlingar som gänget utför (ibid.). Dock identifieras att individens delaktighet i brott ökar

med anslutning till gäng, och minskar med lämnandet. Detta förklaras utifrån de interna grupprocesser som existerar inom gänget där medlemmarna (speciellt nya) förväntas och uppmuntras att bidra till gängets åtaganden. Känslan av gemenskap, och att dessa gäng ofta utgörs av personer i olika former av utsatthet, med bristande konsekvenstänk, och självkontroll blir också bidragande faktorer till att fler personer begår brott (ibid., ss.3–4). Mycket av den rekrytering till gäng genomförs dessutom i fängelser, vilket innebär att personen inte är en förstagångsförbrytare, och att tillhörighet till en grupp blir en resurs och ett skydd både i och utanför fängelset (ibid., ss.5–6).

3.3 Gänget och samhället

Arbetet med att konfrontera gängkriminalitet är ett delat ansvar mellan ett antal olika samhällsverksamheter. Målet är detsamma, men metoderna många och olika. Det sociala arbetets huvudsyfte är att intervensera, förebygga och motverka sociala problem, och en förutsättning för framgång är att ha tillräcklig kunskap problemet, dess orsaker, och vilka alternativa lösningar som finns tillgängliga (Brante 2015, s.109). De externa och interna faktorer som bidrar till individens anslutning till gäng är en del av pusslet, men kunskap enbart om varför personer går med i gäng är inte tillräckligt för att fullständigt tackla denna komplicerade problematik. Förståelse för hur gäng definieras, strukturerar sig, tar sig uttryck, och utvecklas över tid blir på så sätt värdefull kunskap i det praktiska arbetet.

Fredric M. Thrasher bok *Gänget* utgår ifrån hans undersökningar kring 1313 av Chicagos ungdomsgäng under 1920-talet. Studien tog 7 år att färdigställa och är fortfarande en av de mest omfattande undersökningar som hittills gjorts kring gäng. Thrashers studie har använt sig av en kombination av olika tekniker i insamlandet av material. Med allt från observationer, intervjuer, folkräkningar, personliga dokument osv.. Thrashers forskningsmetodik har utstått viss ifrågasättning, och det har diskuterats huruvida hans teorier har relevans i dagens samhälle. Hans arbete har dock blivit något av en utgångspunkt när man talar om gäng, och har gjort att han setts som en av grundarna av "Chicagoskolan" tillsammans med kollegan Robert E. Park. Deras sociologiska kunskaper har bidragit inom sociologisk kriminologi, socialekologi, samhällsplanering, och humanekologi. Thrashers studie har fokuserat på saker som: hur gäng skapas, olika typer av gäng, livet i gäng, gängens struktur och sociala mönster, samt hur problematiken skall bemötas av samhället (Thrasher 2020). Thrasher ansåg att orsaken till uppkomsten av gängkriminalitet var på grund av det

dåvarande samhällets snabba utveckling och omorganisering. Detta ledde till att de nya industristäderna fick svårt att hålla takten, och de hann inte utveckla effektiva kontrollmekanismer för de nya problemen som uppstått. Gängkriminaliteten blev resultatet av ett strukturellt felanpassat samhälle, utan förutsättningar och metoder att bemöta det (ibid., s.411). Thrashers föreslagna metod för att bemöta gängkriminalitet innebar huvudsakligen att arbeta med gängen som grupp, istället för att fokusera arbetet på enskilda individer (ibid., s.416). Han ansåg att om dessa grupper fick tillräckligt stöd och vägledning kunde de bli helt socialt anpassade, s.k. *konventionaliserade* gäng (ibid, s.120).

I artikeln *Street-gang violence in Sweden is a growing concern* beskrivs hur gängkriminalitet i Sverige och det våld som kopplas till det har sett en ökning under de senaste 30 åren, speciellt bland unga män (Rostami 2017). Fenomenet har lett till stort utrymme i svenska medier och politiska samtal, och har öppnat upp för nya diskussioner kring hur problemet skall bemötas i flera olika forum. Artikeln talar om hur utformandet av nya policys, lagar och metoder blir väsentligt för att bemöta problematiken. För att samhället skall kunna göra detta krävs ingående kunskap i hur gäng fungerar som socialt problem, vad dess orsaker är, hur gängen strukturerar sig, och utvecklas (ibid.).

3.4 Konstruktionen av gäng

I studien *Criminal Organizing: Studies in the sociology of organized crime* beskrivs hur en klar definitionen av gängkriminalitet inte existerar, och hur policyaktörer som ex. polis, politiker, och rättssystem konstruerar begreppet utifrån det som främjar deras individuella agendor. Ofta genom att anspela på rädslor och känslor hos mottagarna (Rostami 2016, s.16). Rostami argumenterar för att detta lett till att begreppet blivit ett "chaotic concept", vars mening har förvridits och dekonstruerats utan hänsyn för hur detta påverkar förståelsen för de underkategorier och variationer som existerar (ibid.). I forskningen har den kaotiska användningen av begreppet även haft negativ påverkan på utformandet av metoder och insatser i arbetet mot gängkriminalitet (ibid., s.28).

I studien *An Exploratory Analysis of Swedish Street Gangs: Applying the Maxson and Klein Typology to a Swedish Gang Dataset* tar sig författarna an dessa underkategorier, och delar in ett antal svenska gäng utifrån kategorier som använts i arbetet med amerikansk gängkriminalitet (Rostami et.al. 2012). Som nämnt tidigare (Se kapitel: Vad är ett gäng?) har

svårigheterna med att klart definiera vad som ska klassas som gängkriminalitet gjort att de mer löst organiserade nätverken och kriminella grupperingar som existerat i Sverige inte har kategoriserats som gängkriminalitet. Vilket har lett till att vissa svenska kriminologer länge inte definierat dessa som gäng, och att gängkriminalitet inte existerar i Sverige (ibid., s.427). I studien framkommer det att gäng utifrån kategorierna går att identifiera även i Sverige, och att det s.k. *compressed gang* var mest förekommande. Studien belyste utrymmet för en fortsatt kategorisering av svensk gängkriminalitet, och uppmärksammade likheter i gängens struktur och utvecklingsmönster som identifierats i USA och andra europeiska länder (ibid.). Exempelvis hur gäng som huvudsakligen varit ett problem i storstäder även har spridit sig till landsbygd och mindre städer (ibid., s.441). Studien problematiserar även hur amerikanska gängstrukturer fått fäste i Sverige, ett land med en väldigt annorlunda välfärdssektor än USA, och hur det finns likheter mellan gängens organisering i Europa med gängen i USA under 40 och 50-talet. Kunskap kring hur gäng utvecklas och anpassar sig blir viktig kunskap för att samhället ska kunna hålla jämna steg i lagstiftning och arbetet kring problematiken. Att ha tillgång till kunskap om hur gäng förändras över tid blir ett värdefullt försprång för de verksamheter och organisationer som tar sig an problemet (ibid., s.440).

En stor andel av den forskningen som existerar kring gängkriminalitet har sin utgångspunkt i konsekvenserna som leder till att gäng skapas, och effekterna det har på samhället. Forskning med utgång i brukarperspektiv existerar, men p.g.a. de svårigheter med att samla in empiri från aktiva gängmedlemmar som existerar (ofta en säkerhetsrisk) så är den ofta limiterad till respondenter som redan lämnat kriminaliteten (Korsell & Vesterhav 2012). Forskning kring det praktiska arbetet med gängkriminalitet fokuserar ofta på det rättsliga arbetet genom polisen och Kriminalvården, medan det sociala arbetet med gängkriminalitet ofta hamnar i bakgrunden. Syftet med denna studie är att belysa just detta perspektiv, och identifiera eventuella möjligheter, resurser och svagheter i arbetet.

4 Teoretisk utgångspunkt

Utgångspunkten för denna studie är i ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Denna teori utgår ifrån att verkligheten konstrueras genom mänskliga interaktioner och genom det språk vi använder. Detta innebär att verkligheten och hur den uppfattas är i konstant förändring, och förändras utifrån kontexter såsom ex. plats, tid, kulturella skillnader osv. (Wennberg 2001, ss.29–30). Ett konstruktivistiskt perspektiv ifrågasätter hur kunskap, värderingar och

“sanningar” skapas, och hur vi utifrån vår kontext uppfattar vad som är rätt och fel (ibid.). I boken *Perspektiv på Sociala Problem* skriver författarna om hur ett socialt problem exempelvis kan ses utifrån ett individuellt eller samhälleligt perspektiv. Det vill säga om orsaken för det sociala problemet kommer av individens beteende, eller som resultatet av samhällets struktur (Meeuwisse & Swärd 2013, s.34). Beroende på hur det sociala problemet definieras så förändras vilka åtgärder som blir relevanta i bemötandet, och i sin tur vem som bör bemöta det (ibid., s.44). Genom socialkonstruktivism kan vi ifrågasätta vad som är ett socialt problem, vilka som drabbas, och vad som bör göras för att förändra det.

I vår teoretiska presentation kommer vi även kort inkludera teorier om hur lojaliteten till destruktiva grupper kan påverkas av den stigmatisering och utanförskap som kommer med konstruktionerna. Även om dessa teorier inte tilldelas samma relevans i analysen är kunskaperna som kommer med detta något som är viktigt att lyfta, då dessa faktorer blir ett återkommande tema i konversationen om gängkriminella.

4.1 Konstruktionen av sociala problem

Reaktionen på specifika företeelser och situationer förändras beroende på vår definition av det och kontexten det utspelar sig i. Kontexten, det aktuella paradigmet och politiska agendor är några av de faktorer som blir avgörande i vår uppfattning av vad som skall inkluderas i definitionen “socialt problem” (Loseke 2003, ss.4–5). Definitionen av ett socialt problem enligt Donileen R. Losekes bok: *Thinking about Social Problems: An introduction to Constructionist perspectives* (2003) är något som:

- är ett fel, och utgör en skada för populationen,
- är brett förekommande,
- att det finns en möjlighet att förändra problemet,
- samt en allmän vilja och åsikt att nå förändring (Loseke 2003, s.6).

Enligt socialkonstruktivismen så kan ett socialt problem inte existera som en objektiv företeelse, utan kräver subjektiva utsagor som uppkommer genom mänskliga interaktioner. Det är genom dessa som problemet tilldelas sin problematiska definition (ibid., s.14). Vad som klassas som ett socialt problem är inte en ”stabil kategori”, och kan komma att förändras beroende på de aktuella förhållanden som existerar i samhället. Vad som uppfattas som sociala problem kan se väldigt olika ut, där vissa faktorer blir mer eller mindre relevanta

beroende på vem som konstruerar problemet (ibid., s.4). Vems definition av det sociala problemet som får tolkningsföreträdet beror på flera faktorer, och i följande avsnitt skall vi presentera Losekes begrepp *claim-making*, och hur olika konstruktioner får fäste i det allmänna paradigmet.

4.2 Claim-making

För att förtydliga hur sociala problem konstrueras så redogör Loseke för två olika begrepp: *claims-makers* och *audience*. *Claims-makers* är personer som ser en företeelse, och utifrån sina unika uppfattningar konstruerar en egen definition av detta. *Audience* är de personer som tar emot och värderar *claim-makers* konstruktioner. De *claims* som konstruerats utgörs av handlingar och ord för att övertyga *the audience* om att deras *claim* ska uppfattas som korrekt (Loseke 2003, ss.25–26). Gruppen som utgör en *audience* är ofta heterogen, och kan bestå av exempelvis: politiker, den allmänna opinionen eller utvalda delar av den. *Claims-makers* kan vara exempelvis; forskare, massmedia, poliser, socialarbetare, etc. (ibid, s.51). De processer som konstruerar sociala problem behöver inte vara medvetna handlingar, utan kan komma som indirekta konsekvenser av deras individuella förståelse av företeelsen, samt den kontext den existerar i (ibid., s.88).

Loseke liknar *claim-makers* med försäljare. Någon som försöker övertala *the audience* att köpa deras *claim* av ett socialt problem, och i sin tur lösningen på det (ibid., s.51). Detta sker på två nivåer: en logisk och en emotionell. Ju större *audience* ett *claim* har, desto större framgång. Eftersom samhället har limiterade resurser och många *claim-makers*, så är tolkningsutrymmet av sociala problem under konstant strid, speciellt i *audiences* med stor tillgång till dessa resurser. Även grupper som till ytan ser ut att dela konstruktion av sociala problem kan ha interna strider om vad som utgör orsaken till problemet, vilka som ska inkluderas, och vilken lösning som anses relevant (ibid, ss.53–54).

För att *claims* om hur världen ser ut skall vara framgångsrika så krävs att dessa konstruktioner baseras på redan existerande uppfattningar som *the audience* har om detta. Medan *claims* kring hur människor fungerar istället anspelar på faktorer som känslomässigt berör *the audience* (ibid., s.51). Dessa konstruktionsmetoder kallar Loseke för: *the diagnostic frame* och *the motivational frame* (ibid., s.63). *The diagnostic frame* innebär att *claim-makers* definierar det sociala problemets: orsak, skada, förövare och offer. *The motivational frame*

innebär att *claim-makers* ger *the audience* anledning till att företeelsen ska ses som problematiskt, och varför det behöver förändras (ibid., s.59). Losekes begrepp *the prognostic frame* syftar till att besvara de logistiska frågor som *the audience* har kring: vad som ska göras, hur de ska göras, och vem som ska göra det (ibid, s.98). För att claims ska vara framgångsrika använder sig *claim-makers* av språket, och det är inte ovanligt att claims framförs med slagord som “katastrof”, “fruktansvärt” och “tragedi” för att understryka sin relevans, och för att emotionellt motivera *the audience* till att köpa deras claim (ibid, s.57). En *claim-maker* som har tillräckligt med ammunition i sin *motivational frame* kan övertyga *the audience* att bortse från fakta som presenteras i det logiska *prognostic* och *diagnostic frames*. Genom det kan man sälja claims som grundar sig på känslor mer än fakta (ibid., s.76).

Att anspela på *the audience* känslor blir värdefullt när det kommer till konstruktionen av vilka förövare och offer som inkluderas i det sociala problemet. Konstruktionen av förövare, och stigmatiseringen som kommer med det bidrar också till att *claim-makers* kan få *the audience* att inte känna moraliskt motstånd till att bestraffa dem, och repressalier som ex. frihetsberövning känns inte längre orimliga, trots den eventuella skadan det orsakar. De konstruerade känslorna av sympati och förakt som kopplas till offer och förövare uppmuntrar också *the audience* till viljan att göra förändring (ibid., s.78). När *claim-makers* konstruerar sina offer är det viktigt att den utvalda gruppen inte kan ses som ansvariga för den skada de utsätts för. Om gruppen själva anses vara orsaken till skadan de upplever kommer inte *the audience* längre att känna sympati för dem (ibid.). Detta kallar Loseke för *victim responsibility*, och innebär att *the audience* ifrågasätter om gruppen har förtjänat den sympati som krävs för att uppnå offer-status (ibid.). Personer involverade i gäng också ofta är de som drabbas värst av problematikens negativa effekter. Ändå existerar det tvetydigheter i *claim-makers* uppfattningar kring om gängmedlemmar skall inkluderas i gruppen offer, eller om de bara har sig själva att skylla (Rostami 2017).

4.3 Stigmatisering, grupper och utanförskap

I boken *Etablerade och Outsiders* beskriver författarna hur samhällets befolkning kan delas in utifrån grupperna: *etablerade* och *outsiders* (Elias & Scotson 2010). De etablerade är en grupp bestående av individer, som utifrån denna teoris paradigm, anses vara bättre, och mer värdefulla än utomstående grupper. De utomstående grupperna kallas för *outsiders*, och

består av individer vars kvalifikationer och förutsättningar gör att de inte välkomnas i den etablerade gruppen (ibid., s.28). Vad dessa kvalifikationer innefattar kan se olika ut beroende på kontext, med exempel; som ekonomiska förutsättningar, klass, kön, etnicitet, osv.. Upprätthållandet av dessa grupper sker genom att den etablerade gruppen kontinuerligt förstärker negativa konstruktioner kopplade till outsiders gruppen, och på så sätt säkerställer sin egen position (ibid.). Detta kan ske genom exempelvis; geografisk segregering, monopolisering av resurser och arbetstillfällen, eller genom att konstruera "outsiders" som farliga, och något som utgör ett hot mot den etablerade gruppen och samhället (ibid.). Även här blir språket en värdefull resurs, och konstrueringen av gängkriminella som ett hot mot samhället förstärks genom claims som delar denna uppfattning. Genom detta möjliggörs rättfärdigandet av olika insatser som riktas mot *outsiders*, trots de eventuella negativa följderna (ibid.).

Grupper i socialt arbete kan innefatta allt ifrån en familj i behov av stöd, till en heterogen grupp av individer som befinner sig i samma problematik, ex. gängkriminella. I boken *Socialt arbete i Grupper* beskrivs hur relationen mellan socialarbetare och klient inte är den enda som spelar roll i socialt arbete, utan också klienternas relation, och möjligheter till att hjälpa varandra (Olsson 2012, s.23). En viktig uppgift för socialarbetare som arbetar med grupper är att bistå klienterna i upprätthållandet av ett gynnsamt samspel. Känslan av lojalitet, gemenskap och tillhörighet är en bidragande faktor till att personer stannar i gäng. Om dessa istället kan användas för att uppmuntra positivt beteende och konstruktiv förändring, så är detta något som kan bli värdefullt för socialt arbete (ibid.). Kunskaperna kring hur grupper och känslan av tillhörighet påverkar gängmedlemmar är något som exempelvis implementerats i det praktiska arbetet genom Malmö Stads arbete "Sluta Skjut".

5 Metod

Vår utgångspunkt var om arbetet med gängkriminalitet, och socionomers uppfattningar kring detta. Studiens frågeställningar och teorier har genomgått kontinuerlig anpassning, dvs. att våra utvalda teorier och frågeställningar har utformats utifrån det som framkommit i vår insamlade empiri (May 2013, s.44). Beslutet om vilken metod som var mest effektiv för bevarandet av vår forskningsfråga baserades både på logistiska lösningar (som tid och kontaktmöjligheter) och vad vi ansåg skulle ge relevant empiri (Ahrne & Svensson 2015, s.20). Eftersom vi var intresserade av att genomföra en kvalitativ undersökning så beslutade vi att den lämpligaste metoden var individuella, semi-strukturerade intervjuer, då dessa

tillåter respondenterna mer frihet och djup i att beskriva sina upplevelser än ex. en enkät, eller en mer strukturerad intervju. Då den rådande pandemin utgjorde svårigheter med fysisk kontakt, beslutades det att intervjuerna utfördes digitalt med hjälp av den digitala kontaktservicen: Zoom. Detta både för att minska eventuell smittspridning, och för att underlätta kontakten med respondenter som befann sig på distans.

Ett alternativ till de individuella intervjuer vi beslutat oss att genomföra var separata/gemensamma gruppintervjuer med våra respondentgrupper, vilket säkerligen hade lett till många intressanta diskussioner mellan deltagarna, samt besparat oss en del tid (May 2011, ss.137–138). På grund av de logistiska svårigheterna som existerade utifrån pandemin, ansåg vi att ett gruppmöte via Zoom inte var önskvärt, då de blir svårare att upprätthålla en flytande diskussion om man pratar i mun på varandra. Samt att vi ville ge respondenterna möjlighet att tala oavbrutet och utan att känna press från närvaron av andra deltagare.

5.1 Alternativ metod

Under utformandet av denna undersökning så överlades det om vi kunde nå liknande kunskaper genom en mer kvantitativ undersökning, genom en enkät och en större urvalsgrupp. Då hade vi dessutom kunnat inkludera respondenter från flera olika verksamheter av socialt arbete. Tim May beskriver i sin bok *Social Research: Issues, Methods and Process* hur syftet med en enkät är att samla in en representativ uppfattning från en större urvalspopulation (2011, s.94). Eftersom vår forskningsfråga utgick ifrån respondenternas egna uppfattningar och perspektiv beslutade vi att en enkäts mer strukturerade frågor inte skulle ge respondenterna möjligheten att fritt beskriva sin situation, och inte ge oss den mer djupgående empirin vi var ute efter. Vi identifierade även svårigheter med att nå ut till tillräckligt många respondenter för att genomföra en kvantitativt generaliserbar undersökning utifrån tidspressen, och riskerade att det insamlade materialet inte skulle bli representativt för en så stor och varierad urvalsgrupp.

5.2 Forskarrollen

Som utförare av undersökningen måste vi vara medvetna och ta hänsyn till vilka effekter vår närvaro har på tillförlitligheten av undersökningen. I boken *Handbok i kvalitativa metoder* skriver författarna om intervjueffekten, vilket är de sätt som utföraren påverkar intervjuens utfall, genom t.ex. formuleringen av frågor, följdfrågor, och responsen på respondentens svar. Detta är något som bör minimeras så mycket som möjligt (Ahrne & Svensson 2015, s.19).

Exempelvis genom att lyssna med tålmod, vänlighet och på ett reflekterande sätt. Faktorer att ta hänsyn till är: att inte utöva någon sorts auktoritet eller moraliska förmaningar, att inte argumentera med respondenten, och att bara tala där det är nödvändigt, ex. med följdfrågor, förklaringar eller för att lugna ner en eventuellt nervös respondent. Detta är något vi aktivt tagit hänsyn till när vi utfört våra intervjuer, genom att exempelvis inte inleda en följdfråga innan respondenten avslutat sin föregående berättelse, och att återge delar av deras berättelser för bekräftelse vid eventuella osäkerheter (ibid. 2015, s.37).

Eftersom kvalitativ samhällsforskning inte kan förlita sig på de mätinstrument som existerar i mer kvantitativa metoder så blir forskarens tolkning av datan grundläggande. Eftersom våra egna utgångspunkter och perspektiv påverkar uppfattningen och tolkningen av berättelser och utsagor är detta något man måste vara medveten om i undersökningen (ibid. 2015, s.211) För att minimera hur våra egna uppfattningar påverkar respondenternas svar så har vi varit noga med att se över språket i våra intervjuer och vår intervjuguide, för att identifiera eventuella vinklingar i formuleringarna, och se till att frågorna är opartiska och utan värderingar. Detta gjordes genom att utföra en pilotintervju med en utomstående deltagare och att sen anpassa guiden utifrån det.

I vårt val av studenter valde vi att fråga personer som hade kunskap och erfarenheter med socialt arbete kopplat till kriminella eller ungdomar med svårigheter. Eftersom vi hade svårt att få tag på individer som ville ställa upp samt utifrån den tidspressen som fanns, behövdes ett bekvämlighetsurval gällande våra socionomstudenter. Bekvämlighetsurval syftar till att vi har valt att intervjua individer som har varit tillgängliga för oss som forskare. Problemet med att använda ett bekvämlighetsurval är att det inte går att göra generaliseringar baserade på våra resultat då vi inte vet för vilken population som ett stickprov hade utgjort. Dock har vi valt att gå vidare med detta då vi anser att vi inte hade råd med att gå miste om den informationen som våra student respondenter gav oss (Bryman 2016, s.243–244).

5.3 Val av intervjuform

Tim May beskriver semi-strukturerade intervjuer i sin bok *Social Research: Issues, Methods and Process* som en kombination av strukturerade och ostrukturerade intervjuer, där frågorna är specificerade från början, men utföraren kan omformulera, specificera, och gå på djupet utifrån respondenternas svar. Något som blir värdefullt i kvalitativa undersökningar där man

intresserar sig för respondenternas enskilda uppfattningar och upplevelser på ett mer djupgående sätt än en mer kvantitativ analys (May 2011, s.134). En semi-strukturerad intervju tillåter dessutom respondenten mer utrymme att besvara frågan på sina egna villkor än i en strukturerad intervju. Semi-strukturen underlättar för jämförelsen mellan respondenternas svar mer än i en ostrukturerad intervju, där identifieringen av teman kan bli svårare (ibid. 2011, s.135).

Intervjuerna utgick ifrån två likartade intervjuguider, en för studenter och en för socionomer, med ca 20 frågor vardera. Guiderna centrerade kring respondenternas egna upplevelser, arbete och uppfattningar kring arbetet med gängkriminalitet och Operation Rimfrost. De avvikande frågorna i intervjuguiden för studenter fokuserade på deras aktuella utbildning och praktik, medan socionomernas avvikande frågor fokuserade på deras arbetsplats, och arbetsmetoder utifrån gängkriminalitet. Guiden genomgick minimal redigering under undersökningen, och var nästintill oförändrad från första till sista intervjun. Detta för att få ett så jämnt utgångsläge som möjligt för alla respondenter. Beroende på respondenternas svar kunde följdfrågor uppkomma, och vid osäkerhet eller missförstånd så kunde frågorna omformuleras för bättre förståelse eller anpassas utifrån tidigare svar. Intervjuerna transkriberades genom Zooms inspelningsfunktion efter samtycke från deltagarna, innan det överfördes till text.

En av frågorna i intervjuguiden berör respondenternas uppfattning kring de fyra mål som Operation Rimfrost utgått ifrån (se kapitel: Operation Rimfrost). För att underlätta för våra respondenter, och för att ge jämställda förutsättningar för deras förmåga att besvara den, så redovisades dessa mål för respondenterna i samband med frågan. För att säkerställa respondenternas anonymitet och förhindra eventuella konsekvenser av sitt deltagande, har respondenterna benämnts i analysen som; Socionom 1 - 4 och Student 1 - 4

5.4 Urvalsförfarande och avgränsningar

Vår undersökning är baserad på intervjuer med fyra verksamma socionomer, samt fyra socionomstudenter. Vi har utgått från ett målinriktat urval/teoretiskt urval där potentiella respondenter kontaktades genom e-mail via offentliga hemsidor (Bryman 2011, s.350). Vi fick också genom de redan upprättade kontakterna kontaktinformation till andra professionella respondenter, något som kallas för ett "snöbollsurval" (Ahrne & Eriksson-

Zetterquist 2015, s.41). Förfrågan om intervjudeltagande skickades ut till socionomer verksamma i ett flertal större städer i landet. Studentrespondenterna kontaktades genom en förfrågan som lades upp i en sluten studentgrupp, samt genom direkt kontakt med personerna via telefon eller student-mail.

Anledningen till valet av socialarbetare som vår professionella respondentgrupp var eftersom deras arbete med gängkriminalitet fokuserade på andra aspekter än exempelvis: polis och kriminalvårdare. Socialtjänsten är för många kriminella klienter den första kontakten med socionomer, om de inte redan har dömts för brott eller har blivit placerade på olika anstalter. Deras utsagor ger på så sätt er mer insyn i det mer allmänna och förebyggande arbetet kring gängkriminalitet. Anledningen till att vi valde att jämföra de professionella med socionomstudenter från var för att identifiera eventuella skillnader i uppfattningar som uppkommer i arbetet, samt att se ifall den generella synen på problematiken såg annorlunda ut hos de som ännu inte kommit ut i arbetslivet på samma sätt. Vi ville även identifiera vilka kunskaper om arbetet med gängkriminalitet som uppkommer med arbetslivserfarenhet, och jämföra det med vad studenterna lärt sig på utbildningen.

Eftersom vi ämnet vi valt att undersöka är gängkriminalitet, något som traditionellt anses av många vara en rättslig problematik, så hade inkludandet av respondenter från polisen eller andra rättsliga organ eventuellt bidragit till ett mer nyanserat perspektiv av Operation Rimfrost och dess syfte. På grund av att våra forskningsfrågor utgått ifrån det sociala arbetets perspektiv på problematiken så ville vi inte göra respondentgruppen för heterogen, och i och med det minimera socionomernas utsagor. Vi ville inte heller byta ut studentrespondenterna då deras perspektiv på utbildningens utformning kring arbetet med gängkriminalitet var något av intresse.

5.5 Presentation av intervjupersoner

Socionom 1: Socialarbetare och arbetar med boendefrågor men har haft ett längre uppdrag som samordnare för SIG tidigare.

Socionom 2: Socialarbetare som arbetar med boendefrågor med jobbar i samband med SIG för tillfället.

Socionom 3: Socialarbetare som arbetar inom SIG som samordnare.

Socionom 4: Socialarbetare som arbetar med samordning på SIG.

Student 1: Student vid Socialhögskolan vid Lunds universitet, med erfarenhet från Frivården.

Student 2: Student vid Socialhögskolan vid Lunds universitet, med erfarenhet från Häktet, och Socialpsykiatri.

Student 3: Student vid Socialhögskolan vid Lunds universitet, med erfarenhet som behandlingspedagog för HVB.

Student 4: Student vid Socialhögskolan vid Lunds universitet, med erfarenhet av Socialtjänst och Frivården.

5.6 Analysförfarande

Efter att empirin samlats in måste den bearbetas för att kunna användas i analysen. Detta har gjorts genom upprepade genomgångar av materialet för att få en överblick av dess innehåll. (Rennstram & Wästerfors 2018, ss.222–223). Efter det sorteras materialet genom att identifiera och markera relevanta begrepp och stycken utifrån undersökningens syfte. Även om våra frågeställningar reviderats kontinuerligt under processen, så har syftet varit detsamma. Reduceringen av vårt material innebär att vi skalar ner det insamlade material till information med relevans till vår undersökning, vilket ledde till att en del av “småprat” sorterades bort. För att förhindra att de relevanta citaten som valts ut togs ur kontext så sorterades de i ett separat dokument utifrån den fråga som citatet uppkommit med. Eftersom vår teoretiska utgångspunkt tillkom efter att bearbetningen påbörjats så gjordes ännu en reduktion av materialet utifrån vårt teoretiska perspektiv. Där delades relevanta citat in utifrån teman för att underlätta deras implementering i analysen.

5.7 Tillförlitlighet

Begreppet tillförlitlighet syftar till undersökningens; trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet samt en möjlighet att styrka och konfirmera. För att vår studie ska ha en så hög tillförlitlighet som möjligt krävs att dessa fyra kriterier uppfylls. Det första som handlar om trovärdighet eller intern validitet. I boken *Samhällsvetenskapliga metoder* beskriver Alan Bryman att detta kan uppnås genom att utföra sina undersökningar i enlighet med de regler som finns, samt genom att rapportera studiens resultat till respondenterna för att säkerställa att deras utsagor har uppfattats korrekt (2016, s.467). Denna studie följt de anvisningar som Lunds universitet presenterat. Under intervjuerna har respondenterna även fått utrymme att ställa frågor vid eventuella otydligheter, och de har dessutom fått tillgång till intervjufrågorna inför intervjutillfället. Överförbarhet som motsvarar extern validitet handlar om huruvida vårt

resultat är relevant och användbart för andra situationer än vår specifika undersökning, och kan jämföras med det kvantitativa begreppet generaliserbarhet (ibid.) Eftersom vi undersöker specifikt utvalda personers åsikter blir generaliserbarheten i denna studie svag, då även om samma studie skulle utföras igen med samma personer så kan åsikter förändras över tid utifrån nya upplevelser och förändrade förutsättningar. Även om vår studie intresserar sig för aktuella uppfattningar, så kan studien bli grund för ett jämförande perspektiv av förändringar i socionomprogrammets utformning och arbetet kring gängkriminalitet utförs. Pålitlighet är det som man kan likna med reliabilitet i kvantitativa forskningar och innebär att man redogör på ett så utförligt sätt som möjligt om hur forskningsprocessen har sett ut (ibid.).

Detta anser vi att vi har gjort genom att beskriva hur vår process har sett ut samt beskrivit hur vi har tolkat vårt resultat. Ett av de kriterierna som finns för pålitligheten handlar om hur korrekta resultaten av studien är och det anser vi att vi har gjort vårt yttersta för att styrka vår studie genom tidigare forskning (Bryman 2016, s.468). Det sista kriteriet för tillförlitlighet handlar om en möjlighet att styrka och konfirmera och med det menar man att forskaren har agerat i god tro och inte blivit påverkade av sina egna värderingar kring ämnet eller den teoretiska inriktningen (ibid., s.470). Vi anser att vi har agerat i god tro när vi har utfört vår undersökning samt att vi har varit nog med att inte lägga in personliga värderingar i studien utan att endast lägga vikt vid de resultaten som har framkommit.

5.8 Etiska överväganden

I Sverige regleras all forskning som utförs genom etikprövningslagen. Vilket innebär att innan en undersökning genomförs så måste man överlägga kring vilken eventuell skada genomförandet kan skapa för respondenter eller målgrupperna (Lind 2014, s.166). För att forskning ska få bedrivas måste den uppfylla fyra huvudkrav; *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet*, och *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet 1990). Ansvar för att dessa krav uppfylls ligger hos utförare av undersökningen, och ska tas hänsyn till under hela processens gång.

För att vår undersökning ska uppfylla *informationskravet* har information om undersökningens syfte, innehåll och frivilliga deltagande bifogats skriftligt i den första kontakten med respondenterna, samt muntligt inför varje intervju. Deltagarna har informerats om att de inte behöver besvara frågor som får dem att känna sig obekväma, eller av andra anledningar inte vill svara på. Deltagarna har informerats om att deltagandet i studien är

frivilligt, och att de kan avbryta medverkan utan anledning när som helst under undersökningen, och att eventuella utsagor som redan lämnats inte kommer användas i undersökningen. *Konfidentialitetskravet* uppfylls genom att informera deltagarna hur deras utsagor kommer att samlas in, hur de anonymiseras i den slutgiltiga produkten, och att transkriberingen från intervjun kommer att tas bort efter undersökningens avslut. Deltagarnas samtycke för ljudinspelning har inhämtats inför varje intervju. Informationen som samlats in kommer endast att användas i vetenskapliga syften, och att det är endast utförare av undersökningen som kommer ha tillgång till deltagarnas svar.

Etiska överväganden blir också viktiga i beslutet om urvalsgrupp, och därför är våra respondenter alla personer över 18 år. Eftersom vår undersökning berör saker som personliga åsikter måste vi vara noga med att inte vara dömande, inkräktande eller att respondenterna känner sig feltolkade (Öberg 2015, s.62). För att motverka detta kommer vi ge respondenterna tillgång till undersökningen efter examineringen, så att de kan kommentera eventuella missförstånd, s.k. *member-checking* (Rennstam & Wästerfors 2015, ss.233–234). Eftersom undersökningen utgår från uppfattningar från deras roll som socionom/student så blir anonymitet viktigt för att säkerställa att inga negativa konsekvenser kommer av deras deltagande. Detta görs genom att avidentifiera alla förekomster av namn, arbetsplatser och andra faktorer som kan utlämna information om dem.

Vi finner att vårt valda ämne bidrar till kunskapsutvecklingen inom socialt arbete, då arbetet med gängkriminalitet är något väldigt aktuellt, med en stor påverkan på vårt samhälle. En problematik så pass komplicerad, som påverkar samhället på så många olika sätt kan inte förlita sig endast på de insatser som kommer med polisens arbete, och kunskaperna som idag existerar inom socialt arbete behöver utvecklas och anpassas utifrån den samhällssituation som existerar idag. Därför anser vi att vår undersökning har ett forskningssyfte som rättfärdigar den eventuella skadan den utgör.

6 Resultat och analys

I följande avsnitt ska vi presentera vårt insamlade empiriska material, och de teorier och perspektiv som redovisats i metodkapitlet analysera respondenternas utsagor och upplevelser. Avsnittet kommer att delas in utifrån några utvalda teman som uppmärksammas i respondenternas svar och med relevans till våra frågeställningar.

6.1 Konstruktionen av gäng

Som nämnt tidigare (se kap: "Vad är ett gäng?") kan konstruktionen av vad ett gäng är se väldigt olika ut, och i sin tur påverka vilka uppfattningar, åsikter och faktorer som innefattas i begreppet. I detta kapitel kommer vi att diskutera och presentera de åsikter och konstruktioner som våra respondenter har angående vad som kännetecknar ett gäng/nätverk.

Våra studentrespondenter väljer ofta att koppla samman begreppet gäng med en stark känsla av lojalitet och samhörighet i jämförelse med nätverk. Man ser även att den uppfattningen om att nätverken är mer tillfälliga, och arbetar tillsammans för att nå ett gemensamt mål, mer än på grund av en känsla av samhörighet eller lojalitet. Några studentrespondenter har även belyst att de känner att det finns en annan typ av professionalitet kopplat till nätverk. Något som både studenter och socionomer är överens om är att det finns en stark känsla av lojalitet och familjaritet ihop med det som kategoriseras som gäng.

Spontant så känns gäng mer som; ungdomsgäng, mer improviserat. Medan ett nätverk känns större, och att ett gäng kan vara en del av ett nätverk. Nätverk känns mer välorganiserat. - Student 1

Vi kunde även se att svaren från studenterna gällande skillnaden mellan gäng och nätverk var väldigt generella och de hade svårt att ge exakta svar på frågan i jämförelse med socionomerna. Svaren var väldigt korta, och utgick inte från några av de juridiska eller teoretiska utgångspunkter som många av de verksamma respondenterna gjorde. Studenternas utgick inte från teoretiska eller vetenskapliga grunder, utan var mer baserade på känsla och egen uppfattning.

Oj, jag måste fundera lite på vad jag tänker om det. Jag tänker ju typ om ett nätverk kan vara tillfälligt mer känner jag.... Ett gäng är mer sammansvetsat och det håller varandra mer om ryggen medan nätverk kan vara tillfälliga kontakter som kan vara gynnsamma för dem olika gängen. Det är mer lojalitet i ett gäng. - Student 4

I svaren från den yrkesverksamma gruppen var det tydligt att de hade mer information och kunskap kring vad ett gäng är. De utgick flera gånger från EU:s definition av gäng, samt kunde peka ut olika kännetecken för vad som skiljer gäng och nätverk åt. De kunde även

urskilja hur det olika grupperna skiljer sig i struktur och sammanhållning, samt för vilken typ av brottslighet som ofta förekommer i de olika kretsarna.

Gäng har ett namn (Ex. HA, Bandidos), specifika medlemmar med delade attributer, exempelvis motorcyklarna för HA. Nätverk är mer flytande, personer som hänger tillfälligt och mer flytande. - Socionom 3

Den yrkesverksamma gruppens förklaring av gäng har många likheter med det som Thrasher kallar för *mästergäng* (se kap: Vad är ett gäng?). Medan deras förklaring av nätverk är det som Thrasher beskriver som *tillfälliga grupper* eller *enkla gäng*. Här beskrivs även hur våldskapitalet, och utbildning som gängmedlemmarna har ofta skiljer sig åt mellan olika typerna av gäng.

Gäng för mig är Bandidos, och Hells Angels. Det är dom gängen som utmärker sig, dåligt de vill säga... Kollar man på HA så ser man att de har funnit hur länge som helst, vi vet ju att många som är där är advokater, har högt uppsatta positioner... Man har ett enormt stort våldskapital och då menar jag enormt stort... Det finns inte dom här högutbildade personerna i nätverken. De flesta som är med i nätverken saknar tyvärr gymnasiekompetens. De är ju också en direkt påverkan av social utsatthet och socioekonomiska förutsättningar. - Socionom 4

Genom respondenternas utsagor ser vi att de finns en djupare och mer teoretisk kunskap om de olika typerna av grupperna hos de yrkesverksamma respondenterna, och den bakomliggande problematiken som göra att individer väljer att gå med i gäng. Båda grupperna uppmärksammar dock skillnader i konstruktionerna mellan gäng och nätverk.

6.2 Gängkriminalitet som socialt problem

För att se huruvida våra respondenter uppfattade gängkriminalitet som ett brett förekommande fenomen så ställdes frågan om de ansåg att problematiken med gängkriminalitet blivit mer eller mindre förekommande i Sverige de senaste åren. Det som framkom från både verksamma socionomer och studenter var en viss osäkerhet kring hur den faktiska utvecklingen kring gängkriminalitet såg ut. Men det existerade en delad uppfattning bland både grupperna om att rapporteringen kring gängkriminalitet i media hade fått större utrymme:

Det är svårt att säga. Eventuella ökningarna kan säkert bero på att jag läser mer om det i nyheterna än jag gjorde för 3 år sedan, och för att det pratas mer om det idag. - Student 2

Jag tror att min vetskap kring gängkriminalitet gör att jag uppfattar som att det blivit ett större problem, eftersom det skrivs och pratas mer om det. - Socionom 1

Respondenternas uppfattningar kring förekomsten av gängkriminalitet uppkom inte bara i relation till medias rapportering, utan också från upplevelser på arbets- och praktikplatser, utformandet av nya insatser, och genom lokala hörsägen:

Det känns större, även om detta kan bero på att medias rapportering kring ämnet är mer nu än förr... Min bild påverkas utifrån det, men också utifrån min arbetsplats, där jag får höra mycket från kollegor och klienters berättelser. - Student 3

Jag tänker nog att det blivit ett större problem. Utifrån att insatser som Rimfrost, Sluta Skjut, SIG också är relativt nya och något som man satsar mer och mer på. - Socionom 2

Bland några av våra yrkesverksamma uppmärksammades att även om det förekom osäkerhet kring gängkriminalitetens utveckling, så har sättet problematiken tar sig uttryck på förändrats. Något som även identifierades i ett antal andra svenska studier (Rostami 2017).

Gängkriminalitet har alltid funnits i Sverige, det har alltid varit ett problem. Det som har ökat är våldet och grovheten av det, inte kriminaliteten, och det är det som medför större problem i samhället. - Socionom 4

Jag vet inte om det blivit fler personer som ansluter sig till dessa nätverk, men våldet och brotten som utförs har blivit grövre. - Socionom 3

Förekomsten av gängkriminalitet, skadan det utgör mot samhället, samt önskan om förändring redovisas genom forskning, politiska debatter, och de insatser som utformats för att bemöta det. Men för att det ska vara framgångsrikt krävs kunskap om orsaken, vem som drabbas, och vad vi ska göra för att förändra situationen (Loseke 2003).

Respondentgrupperna var generellt överens om att saker som social exkludering, segregering, ekonomisk utsatthet, och bristande tillit till samhället var faktorer som bidrog till att personer ansluter sig till gäng:

Tror att det finns orsaker på flera nivåer, dels en politisk nivå där personer känner att de blir utelämnade eller inte får sina behov representerade. Arbetslöshet, ekonomisk utsatthet tror jag också är stora faktorer. Sen tror jag att segregering påverkar mycket, områden med hög förekomst av socio-ekonomisk utsatthet blir extra riskabelt.

- Student 3

Att de känner sig svikna av samhället, och att det inte finns något annat alternativ. Att man inte känner tillhörighet eller ser tillväxt i sitt liv. - Socionom 1

De verksamma respondenterna belyste även ett antal individuella faktorer som exempelvis missbruk, mental ohälsa, destruktiva familjeförhållanden, eller annan beteendeproblematik:

Ett finns individuella faktorer som om att man har svårt med impulsivitet, att man är en person som söker s.k. ”snabba kickar”, vilket är väldigt återkommande, man vill ha snabba belöningar. Sen såklart saker som psykisk ohälsa eller missbruksproblematik. - Socionom 2

Det ofta är personer som är aktiva hos Socialtjänsten redan som barn, oftast utifrån bristande föräldraförmåga, socio-ekonomiska förhållanden, eller som varit utsatta för någon form av missunnande. - Socionom 4

Konstruktionen kring orsakerna till sociala problem blivit relevant i utformandet av insatserna som ska bemöta detta, och i sin tur vilka som ska innefattas i dessa. För att personer ska vara anses berättigade samhällets stöd krävs att de konstrueras som offer (Loseke 2003). Beroende på vilket claim av gängkriminalitet man utgår ifrån blir gängmedlemmars konstruktion som offer mer eller mindre relevant (ibid.). I det claim som konstrueras utifrån våra respondenters utsagor blir gängmedlemmars position som offer uttryckt genom de förutsättningar och externa faktorer som bidragit till att de anslutit sig till gäng. Där många av dessa faktorer är utanför deras kontroll (ibid, s.78). En alternativ konstruktion går att identifiera i polisens formulering i Operation Rimfrost, där gängens våld beskrivs med laddade ord som “avrättningar”, och gängen ska “inkapaciteras” och

“elimineras”. Användningen av språk kan upprätthålla saker som stigmatisering, och hotfulla konstruktioner av grupper, och rättfärdigandet av olika insatser (Elias & Scotson 2010). Till skillnad från våra respondenters claim där gängmedlemmar på flera sätt konstrueras som ett av gängkriminalitetens många offer, så konstrueras de i Operation Rimfrosts claim istället som orsaken till samhällets oro, och kan därför inte uppnå offerstatus (Loseke 2003, s.78).

Våra respondenter ställdes frågan om de upplevde att det existerade skiljaktigheter inom socialt arbete kring hur arbetet med gängkriminalitet bör se ut. Våra verksamma respondenter uppfattade att den uttalade uppfattningen kring gängkriminalitet i deras arbete var gemensam, även om de misstänkte att det också existerade avvikande åsikter:

Det finns ingen öppen motsatthet på min arbetsplats kring hur vi bemöter problemet. Men jag har själv funderat över det. Tycker verkligen alla att man ska hjälpa dem? När man hör bedömningar ibland i det här nätverket så kunde man ibland undra om de verkligen tänkte på klientens bästa. - Socionom 1

Utifrån min erfarenhet där jag varit i kontakt med personer som arbetar med just gängkriminalitet så tycker jag ändå att det finns en ganska stor konsensus om att de här är personer som behöver mycket stöd. Dock kan jag ibland uppleva att det finns personer som undrar varför vi ska hjälpa kriminella personer. - Socionom 2

Uppfattningen återfanns bland studentrespondenterna, där de även hade identifierat skillnader i stödet för unga och äldre klienter, och huruvida de ansågs ansvariga för sin situation:

Hos BoU är det mer fokus på gruppträck och skydd, medan vuxna förväntas ta mycket större eget ansvar. Finns säkert mycket fördomar kring kriminella klienter inom socialt arbete som påverkar hur vi jobbar med dem. - Student 3

En klar definition av offer och insats blir fördelaktigt för att en grupp ska kunna leverera ett lättillgängligt claim till *the audience*, och blir essentiellt i utformandet av det sociala arbetets insatser (ibid. ss.53–54).

6.3 Insatser mot gängkriminalitet

Efter att vi identifierat det sociala problemets orsak och vilka som drabbas, kan vi utforma insatser för att möta problematiken. Ett av Socialtjänstens främsta syfte är att främja

människors trygghet, jämlikhet, och deltagande i samhället (Socialtjänstlagen 2001:453). Detta förverkligas genom olika insatser, både förebyggande och direkta, som riktas specifikt mot ett antal målgrupper som bedöms särskilt utsatta som ex; äldre, personer med missbruk, barn, personer med funktionshinder, och brottsoffer (ibid.). Aktuellt är personer med kriminellt beteende inte en specifik målgrupp för Socialtjänsten, utan är ofta är aktuella utifrån annan problematik. Trots detta har behovet att ta sig an problematiken uppmärksammas genom ökad samverkan med andra rättsliga verksamheter, och utformandet av ex; SIG och "Sluta Skjut".

Vi bad våra verksamma respondenter beskriva de insatser mot gängkriminalitet som existerade på deras arbetsplatser, där SIG blev huvudfokuseringen p.g.a. deras tidigare/aktuell blev huvudfokus. Andra insatser som togs upp inkluderade stöd till personer som varit frihetsberövade, ungdomar med normbrytande beteende och personer som vill ha en väg ut ur kriminaliteten:

Efter att de beviljats (SIG) så kopplas ett aktiveringsnätverk in beroende på vilket behov klienten har, det kan vara allt från boende, ekonomiskt bistånd, sysselsättning, osv.. Klienten får dessutom en kontaktpolis och en individuell behandlare, tillsammans bildar alla enheter en grupp kring klienten och utformar en plan som alla ska följa. - Socionom 3

Att ta emot de som kommer ut från anstalter, där Socialtjänsten har ett visst ansvar ...Men också att ge personer som vill lämna kriminaliteten det stöd de behöver. Dessa insatser finns både för barn och vuxna. - Socionom 2

De identifierade även att arbetet med gängkriminella, likt mycket av Socialtjänstens arbete, fokuserar på individens behov, och inte med gängkriminalitet på en strukturell- eller gruppnivå som polisens arbete. Vikten av tillhörighet och lojalitet till gängen blev en motiverande faktor för klienterna, och något som försvårade arbetet med dem.

SIG arbetar på en individnivå med kriminella klienter, så vi utför egentligen inget strukturellt arbete mot gängkriminalitet, även om våra individuella insatser har påverkan på en mindre nivå. - Socionom 3

Många har svårt att lämna gamla kontakter och inser kanske inte vilken påverkan dessa har på ens eget beteende och situation... Att bryta gamla nätverk är oftast den punkt som behandlarna får jobba hårdast med. - Socionom 2

Förebyggande arbete när det kommer till gängkriminella klienter var något som både studenter och verksamma uppfattade som viktigt, även om det var svårt att sätta fingret på exakt vad dessa förebyggande insatser skulle innefatta. Förebyggande insatser riktade mot gängkriminalitet som våra respondenter presenterade var ofta väldigt generella, och fokuserade på att informera personerna om riskerna som kommer med livet i gängkriminalitet, vilket stöd som finns för personer i gäng, och genom att förse personer med goda förutsättningar tidigt i livet.

Jag tycker att det är viktigt att vi har förebyggande arbete i ett tidigt skede för att förhindra detta. Polisen har kartlagt barn mellan 8–12 år som vistas i kriminella miljöer, då är det ju verkligen något som är fel. Vi vet att vart fjärde barn i malmö lever i barnfattigdom och hur det påverkar. Så förebyggande arbete, fånga upp dom, skola, fritidsaktiviteter, och andra insatser är en avgörande skyddsfaktor. - Socionom 4

Personligen tycker jag att ”hjälp” och förebyggande arbete är väldigt viktigt. Jag tror att information till riskgrupper kring vilket stöd och hjälp som existerar också är mycket viktigt. - Student 2

En stor del av Socialtjänstens insatser för kriminella klienter blir tillgängliga genom ansökningar eller externa aktualiseringar efter att klienterna blivit misstänkta för/har begått ett brott, och att bristen på specifikt förebyggande arbete leder till att man ofta får göra det bästa utifrån situationen.

Socialtjänsten har ett förebyggande uppdrag, jag som jobbar på Vuxensidan har dock ännu mindre förebyggande arbete, eftersom vi oftast kommer i kontakt med personer som redan har så pass omfattande social problematik. Där är det mer damage-control än förebyggande arbete. - Socionom 1

Mer fokus behöver ligga på förebyggande och behandlande insatser. I många fall känns det som om direkta insatser redan är ”för sent”. - Student 3

I konstruktionen av problemlösningar så har *claim-making* grupper ofta olika uppfattningar om hur problemet ska lösas. Som identifierat bland våra respondenter fanns en generell uppfattning om att förebyggande insatser var av stor vikt i arbetet med gängkriminalitet, och en önskan om att utforma lösningar utifrån det. Polisens arbete med gängkriminalitet inkluderar också olika förebyggande insatser (ex. Sluta Skjut och generell information), men det har under senare år blivit mer och mer vanligt med insatser som Operation Rimfrost i deras arbete. Våra respondenter delade alla uppfattningen av att operationens mål var relevanta utifrån ett polisiärt arbete, men när vi frågade vilka långvariga effekter operationen fick på gängkriminalitet var svaren inte lika optimistiska:

Helt ärligt tror jag inte att Rimfrost kommer ha några effekter. Problemet med kortsiktiga insatser är att man kommer tillbaka på samma bana. Låt oss säga nästa år så kommer vi ha samma utveckling, och då sätter vi bara in en ny Rimfrost igen, och så det blir ju bara en cirkel. Man har haft samma typ av operationer sen 2010, varför skulle de bli en skillnad nu? - Socionom 4

Rent spontant känns det inte som om den här sortens insatser gör särskilt stor påverkan på ett stort kriminellt nätverk. Det är ett mer komplicerat problem än så. - Student 1

Även här belystes vikten av att arbeta med gängkriminalitet på ett förebyggande sätt:

Jag tror inte att det kommer leda till några underverk. Jag tror inte att det kommer leda till några långvariga effekter. För att få det så måste man arbeta mycket mer förebyggande. - Socionom 1

Långvarig förändring genom denna typ av insats inte var något som våra respondenter förväntade sig. Men lyckligtvis är denna sorts insats inte det enda sättet polisen tacklar gängkriminaliteten, något som identifieras i den samverkan som existerar mellan de olika verksamheterna.

6.4 Samverkan

För att Socialtjänsten ska vara framgångsrik i sitt arbete krävs ofta information från olika källor och verksamheter. För att underlätta detta har vissa sekretessöverskridande bestämmelser utformats (OSL 2004:900). Men detta kan också uppnås genom klientens

samtycke. "Sluta Skjut" och SIG är några av de verksamhetssamverkande insatser som Socialtjänsten utformat för att underlätta och effektivisera arbetet med kriminella klienter, där samtycke och frivillighet är avgörande. En av myndigheterna som kopplas in är polisen, där deras uppgift att informera och uppdatera om nya brottsmisstankar angående klienten, samt övriga situationer som de kan ha nödvändig information om.

*Det samarbete som jag har med polisen är främst utifrån hotbilda-bedomningar...
Polisen är även närvarande vid SIG möten var 6:e vecka, för att uppdatera om de finns nya misstankar av brott kring klienten, ifall de umgås i kriminella kretsar, eller liknande så att vi kan se ifall klienten är på väg att återfalla i en kriminell livsstil. -
Socionom 2*

Trots att man ofta betonar betydelsen av extern och intern samverkan upplever våra respondenter vissa svårigheter. Både studenter och yrkesverksamma beskriver att det finns otydligheter i hur man ska arbeta samt att det finns en ovilja att förändra och utveckla. Studenterna berättar att denna typ av problematik är något de har stött på under deras praktik på olika myndigheter och de yrkesverksamma berättar likande situationer mellan andra myndigheter och deras kollegor.

*Min kollega hade börjat spåna i hur man skulle bygga ihop ett team för samverkan men det var verkligen vissa som sa helt emot detta och sa: nej varför ska vi göra så?
Så har vi aldrig gjort tidigare och varför skulle vi vilja börja göra det nu? - Student 4*

Mycket utifrån att annars så jobbar 5 olika socialtjänster på 5 olika sätt, och det var något som märktes när vi hade våra samordnar träffar. - Socionom 1

När frågan om vem som ska besitta det största ansvaret att bemöta problemet med gängkriminalitet så fanns en konsensus mellan både studenterna och de yrkesverksamma om att det är ett delat ansvar mellan olika myndigheter. Det framkom dock att många även tyckte att en stor del av ansvaret ligger hos politikerna. Detta på grund av att de är politikerna som är med och påverkar lagar och policys.

Alla delar det ansvaret. Men man pratar inte tillräckligt om hur det ansvaret kan delas på ett bättre sätt. Samverkan är ett problem. - Socionom 1

Det är ju en högst politisk fråga, som också leder till att de ska bestämma vem som ska ha det huvudsakliga ansvaret på ett sätt. Men ah jag tror ändå att det ska vara någon form av samverkan. Jag tycker att det är så viktigt att få med alla. - Student 4

För att samverkan ska fungera krävs att de olika verksamheternas konstruktion av problemet åtminstone sammanfaller till viss del. Även om orsakerna till problemet inte anses vara desamma så måste målet med samverkan vara detsamma. För att kunna samarbeta och samverka kring en problematik som är så komplex som gängkriminalitet är det viktigt att man är utbildad och har kunskap om hur individen påverkas. Det är även viktigt att genom samverkan kunna ta vara på de olika kompetenserna som "teamet" innehar för att kunna få en så nyanserad bild och eventuellt arbeta fram nya arbetssätt som är mer effektiva och mer anpassade för den problematiken man möter.

6.5 Kunskapsläget i socialt arbete

Det sociala arbetets huvudsyfte är att intervensera, förebygga och motverka sociala problem. En förutsättning för att socialarbetare skall kunna göra det är kunskaper om vad som orsakar problemet, och vilka lösningar som finns (Brante 2015, s.109). Syftet med socionomutbildningen är att framtida socialarbetare ska förberedas och få en grundförståelse kring de sociala problem de kommer stöta på i sitt framtida yrke. Som vi sett i våra respondenters utsagor så är arbetet med kriminella klienter ofta i samband med andra sociala problem som psykisk ohälsa, socioekonomisk utsatthet, missbruk osv.. Dock är kriminaliteten ofta inte fokuset för arbetet med klienten även om det är en stor del av klientens liv.

Som det ser ut idag beskriver våra studentrespondenter att det inte fått någon utbildning kopplat till gängkriminalitet, generell kriminalitet, eller hur man ska bemöta/arbota med kriminella klienter.

Inte alls, kan inte komma på något exempel, inte ens på kriminalitet som helhet. Fokus har istället legat på missbruk, och man har mer sett på klienten som ett offer och inte en förövare. - Student 3

Utifrån våra studenter kan vi se att de alla flesta önskar att det skulle finnas mer utbildning kring kriminalitet överlag inom socionomprogrammet, och att arbetet med kriminella klienter inte lyfts så mycket som det borde under utbildningen. Många upplevde sig osäkra och

otillräckliga i sin kompetens när de kom till arbetet med kriminella klienter. Studenterna upplever att de har mer kompetens gällande individbaserade problem såsom psykisk ohälsa, ekonomisk utsatthet, social exkludering etc..

För jag tycker inte att vi hanterar just gängkriminalitet utan mer fokus på det psykiska måendet eller på familj och barn. Ändå så är det en stor del för oss oavsett om det är via frivården eller HVB-hem till exempel, eller psykisk ohälsa för den delen heller. Det går ju ihop ganska mycket, men det är väldigt lite fokus på det skulle jag säga. - Student 4

Ja, det hade varit intressant med mer fokus på arbetet med kriminella klienter, speciellt eftersom det säkert är många av oss som kommer träffa på klienter med kopplingar till gäng i våra framtida arbeten. - Student 2

Av våra yrkesverksamma är det flera som upplever att det krävs mer utbildning kring hur man ska arbeta med kriminella klienter, antingen genom utbildningar i arbetslivet eller genom högskoleutbildningen. Eftersom bristen på kunskap inte bara existerar på utbildningen, utan även i det praktiska arbetet. Kunskaperna kring hur man ska bemöta, hantera eller behandla individer med gängkriminalitet, finns inte hos den gemene socialarbetaren, och gör att en stor del av socialt arbete är oförberedd på detta arbete.

Sen så har inte gemene socialarbetare som sitter på kontoret kunskaper om hur man arbetar med kriminella.... Så jag tror många har dålig koll på hur man ska bemöta de här klienterna, hur man ska motivationsarbete med dem, och hur man gör riskbedömningar utifrån vanliga skyddsfaktorer är nog inte på samma sätt... Det är också konstigt att under den 3,5 år långa utbildningen för socionomer så läser man nästan ingen kriminologi, vilket hade behövts. - Socionom 1

Det som studenterna och de yrkesverksamma lyfter i sina intervjuer är även något som Thrasher lyfter i sin studie. Thrasher menar på att även om betydande ändringar har gjorts i lagstiftningen så existerar svårigheter i implementering av kunskapen och de nya lagarna på ett effektivt sätt. Thrasher menar även på att det inte är den goda bakomliggande intentioner som saknas utan en heltäckande förståelse av problemet och dess utsträckning (Thrasher 2020, s. 416). Detta är även något som de yrkesverksamma socionomerna vittnar om, att det saknas en kunskap om hur man ska bemöta och motivera till förändring hos dessa individer,

speciellt hos de som inte tidigare har arbetat aktivt med denna målgrupp, medan studenterna vittnar om att det inte förekommer särskilt mycket information eller utlärande av problematiken med kriminalitet eller sociala problem kopplade till grupper.

7 Avslutande diskussion

Syftet med denna studie har varit att belysa våra respondenters uppfattningar om det aktuella arbetet med gängkriminalitet, och de existerande kunskaperna kring problematiken. Samt identifiera eventuella skillnader mellan grupperna. Utifrån våra respondenters utsagor kan vi identifiera en generell konsensus kring hur den sociala problematiken kring gängkriminalitet konstrueras och definieras. Både studenter och verksamma uppvisade en delad uppfattning kring vilka faktorer som orsakade problematiken, vilka som drabbas, och vilka insatser utifrån detta som blir värdefulla i arbetet. Vi identifierade också hur kunskaper kring problematiken blir grundläggande för att arbetet ska bli framgångsrikt, men att detta är något som kommer genom erfarenhet med arbetet, och inte genom den grundläggande som utbildning socionomstudenter får aktuellt.

Det sociala arbetet som utförs idag fokuserar väldigt mycket på enskilda individens behov och problematik. Kunskap om hur man arbetar med sociala problem utifrån ett grupp- och strukturellt perspektiv inte existerar men implementerar inte i tillräcklig grad i det praktiska arbetet. Precis som att relationer till gruppen kan vara konstruktiva så kan de även utgöra fara för individens utveckling. De grupper och personer som individerna känner tillhörighet till blir utgångspunkter för deras individuella bedömningar och handlande. En person som känner tillhörighet till en grupp som uppmuntrar och bekräftar destruktivt beteende kommer att agera utifrån dessa för att säkra sin tillhörighet i gruppen (Elias & Scotson 2010, s.25). När vi delar samhället utifrån grupperingarna “vi” och “de andra” och “outsiders” eller “förövare”, så är det inte konstigt att en stor lojalitet till den tilldelade gruppen uppstår (ibid.). Socio-ekonomisk exkludering, känslan av utanförskap, och behov av resurser, dessutom är några av de bidragande faktorerna till att personer ansluter sig till gäng. Den fortsatta konstrueringen av gängmedlemmar som hot bidrar till fortsatt exkludering, vilket i sin tur bidrar till individens fortsatta medverkan i gäng. På så sätt upprätthålls den onda cirkeln av individens behov av gänget, och gängets position som “outsiders” i samhället (ibid.).

Även Thrasher skriver hur fokuseringen på individen hämmar arbetet mot gängkriminalitet. Där det huvudsakliga målet länge har legat i att få bort individen från den destruktiva

gruppen (ofta med att placera dem på anstalt), men att detta har visat sig ineffektivt då personerna ofta faller tillbaka i sina gamla grupper när de får chansen (Thrasher 2020, s.416). Motivation och frivillighet är nödvändigt för att insatser för kriminella klienter skall bli framgångsrika. Om individens tillhörighet och lojalitet till gruppen väger tyngre än deras vilja att lämna gänget så får individbaserade insatser som ex. SIG svårt att nå fram. Exkluderingen, stigmat, och känslan av att existera utanför det etablerade samhället kan också bidra till att dessa grupper inte känner tillit till samhällsorganisationer vars uppgift är skydda dem (ex. polis, Socialtjänst), vilket i sin tur försvårar arbetet och samarbetet med dem.

Konstruktionerna kring gängkriminalitet är inte något homogent, vare sig inom socialt arbete eller i samhället som helhet. En generell konsensus om vem som ska inkluderas i problemet, vad som ska göras, och vilka som har det huvudsakliga ansvaret existerar, men avvikande åsikter, brister i kunskaper och dess implementering gör att socialt arbetes claim för vissa blir svårsålt. Socialt arbetes claim på gängkriminalitet och hur det praktiska arbetet ser ut sammanfaller inte. Socialt arbete har ett behov av utökad kunskap kring arbetet med gängkriminalitet, men mycket av den kunskap som finns tillgänglig implementeras inte. Våra respondenter förespråkar vikten av förebyggande insatser, men i det sociala arbetets praktik existerar inga insatser specifikt inriktade mot gängkriminalitet, och är något som istället överlåts till andra organisationer som polis och skola. Vi har identifierat en önskan om utökade kunskaper kring problematiken, det praktiska arbetet tar inte vara på den som redan existerar.

Socialt arbete är under konstant utveckling, och nya sociala problem uppkommer i takt med att vi lär oss bekämpa andra. Även om gängkriminalitet inte är en ny företeelse så är det sociala arbetets claim på det något som är relativt nytt och under fortsatt utveckling. Om socialt arbetes claim kring gängkriminalitet ska få gehör från samhället så krävs både kunskap, och metoder som reflekterar det som de försöker sälja. Men när *claim-makers* inte levererar i praktiken vad det förespråkar i sitt claim så blir detta något väldigt svårsålt. Claims som Operation Rimfrost blir populära hos den generella publiken för att de är tydligt formulerade, med faktorer som anspelar på rädslor och känslor, och som presenterar en simpel och direkt lösning på problemet. Claims som Operation Rimfrost kanske inte har några långvariga effekter på gängkriminalitet, men det håller åtminstone vad som lovas på etiketten.

8 Litteraturlista

Ahrne, Göran & Eriksson-Zetterquist, Ulla (2015). Kap: Intervjuer i *Handbok i kvalitativa metoder*. (red) Ahrne, Göran & Svensson, Peter. Malmö: Liber.

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). Kap: Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt i *Handbok i kvalitativa metoder*. (red) Ahrne, Göran & Svensson, Peter. Malmö: Liber.

Brante, Thomas (2013) Kap: Realismen och fältet sociala problem i *Perspektiv på Sociala Problem* (red.) Anna Meeuwisse & Hans Swärd. Natur och Kultur. Stockholm.

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

BRÅ (2009a). *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling - En kunskapsinventering*. [Hämtad 2020-11-24].

https://www.bra.se/download/18.1ff479c3135e8540b2980001575/1371914736934/2009_orsaker_till_brott_bland_unga.pdf

BRÅ (2009b) Nationella Trygghetsundersökningen. [Hämtas 2021-01-22]

https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f18000698/1371914719547/2010_2_ntu_2009.pdf

BRÅ (2012) Brottsutvecklingen i Sverige 2008–2011. [Hämtad 2021-01-21].

<https://www.bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2012-12-14-brottsutvecklingen-i-sverige-2008-2011.html#:~:text=Rapportserien%20Brottsutvecklingen%20i%20Sverige%20har,trakasserier%20till%20bedr%C3%A4geri%20och%20rattfylleri.>

BRÅ (2019) Nationella Trygghetsundersökningen. [Hämtad 2021-01-22].

https://www.bra.se/download/18.62c6cfa2166eca5d70ec536d/1586336285308/2019_11_Nationella_trygghetsundersokningen_2019.pdf

Dagens Nyheter, november 2019 [Hämtad 2020-11-15].

<https://www.dn.se/nyheter/sverige/just-nu-noa-haller-presstraff-om-gangvaldet/>

Dagens Nyheter, januari 2020 [Hämtad 2021-02-12].

<https://www.dn.se/sthlm/operation-rimfrost-kan-riktas-mot-stockholm-nar-bombdaden-minskar-i-skane/>

Densley, James (2018) *Gang joining* i Oxford Research Encyclopedia of Criminology. Metropolitan State University, USA.

Europeiska unionen (2008) Europeiska unionens officiella tidning [Hämtad 2020-12-08].
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008F0841&from=EN>

Europeiska unionen (2013) *The EU response to organized crime* [Hämtad 2020-12-08].
<https://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201309/20130912ATT71180/20130912ATT71180EN.pdf>

Holgersson Stefan (red.) 2020: *Hur kan polisen tackla gängskjutningar?* Linköpings universitet.

Jönsson, Håkan (2016). *Sociala problem som perspektiv*. Stockholm: Liber.

Larsson, Sven (1941) *Ligabrottslighet*. Svensk Juristtidning. [Hämtad 2021-01-25].
<https://svjt.se/svjt/1941/938>

Lind, Rolf (2014). *Vidga vetandet*. Lund. Studentlitteratur.

Loseke, Donileen R. (2003) *Thinking about Social Problems: An Introduction to Constructionist Perspectives*. Transaction Publishers.

Malmö Stad, Sluta Skjut. [Hämtad: 2021-01-28].
<https://malmo.se/slutaskjut>

May, Tim. (2013). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Studentlitteratur AB, Lund.

May, Tim (2011) *Social Research: Issues, Methods and Process*. Maidenhead, Berks: Open University Press/Mc Graw-Hill.

Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (2013) Kap: Introduktion: Vad är ett socialt problem? i *Perspektiv på Sociala problem* (red.) Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans. Natur och Kultur. Stockholm.

Olsson, Eric (2012) Kap: Varför grupper i socialt arbete? i *Socialt arbete med grupper*. (red.) Olsson, Eric & Martin, Ingrid. Studentlitteratur. Lund.

Polisen.se (2018) Sociala Insatsgrupper [Hämtad 2020-12-28].
<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/sociala-insatsgrupper/>

Polisen.se (2019) Särskild händelse [Hämtad 2020-11-15].
<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/sarskild-handelse/>

Polisen.se (2020) Operation Rimfrost ger resultat [Hämtad 2020-11-15].
<https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2020/maj/operation-rimfrost-ger-resultat/>

Regeringskansliet (2020) 34-punktsprogrammet [Hämtad 2021-01-21].
<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/ett-tryggare-sverige/34-punktsprogrammet-regeringens-atgarder-mot-gangkriminaliteten/>

Rennström, Jens & Wästerfors, David (2015). Kap: Att analysera kvalitativt material i *Handbok i kvalitativa metoder*. (red) Ahrne, Göran & Svensson, Peter. Malmö: Liber.

Rostami, Amir (2017) *Street-gang violence in Sweden is a growing concern* i Sociologisk Forskning, 54:4.

Rostami, Amir, Leinfelt, Fredrik & Holgersson, Stefan (2012) *An Exploratory Analysis of Swedish Street Gangs: Applying the Maxson and Klein Typology to a Swedish Gang Dataset* i Journal of Contemporary Criminal Justice.

Rostami Amir, Mondani Hernan, Carlsson Christoffer, Sturup Joakim, Sarnecki Jerzy & Edling Christofer (2018) *Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet i Sverige*. Institutet för Framtidsstudier. Stockholm.

SvT Nyheter, 11 november 2019 [Hämtad 2020-11-15].
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/sarskild-nationell-handelse-utlyst>

Sveriges Radio, 27 november 2019 [Hämtad 2020-12-28].

<https://sverigesradio.se/artikel/7353301>

Socialstyrelsen (2020) *Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende*, Kunskapsstöd för Socialtjänsten. [Hämtad 2020-11-24].

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2020-2-6597.pdf>

Taylor, S. Stanley (2013) *Why American boys join street gangs*. California State University, USA.

Thrasher, Fredric M. (2020) *Gänget - En studie av 1313 gäng i Chicago*, Égalité Bokförlag.

Vetenskapsrådet (1990), *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. [Hämtad 2020-10-28].

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Wenneberg, Søren Barlebo (2001) *Socialkonstruktivism - positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber.

Öberg, Peter (2015). Kap: Livshistorieintervjuer i *Handbok i kvalitativa metoder*. (red)

Ahrne, Göran & Svensson, Peter. Malmö: Liber.

9 Bilaga: Intervjuguide

Intervjuguide (Socionomer)

Introduktion, presentation av syfte och forskare

Ålder, kön, och arbetsplats + yrkesbeskrivning?

Hur länge har du jobbat inom socialt arbete? Andra arbetsplatser?

Arbetsplatsens arbete m. gängkriminalitet

Hur har du kommit i kontakt med gängkriminalitet i ditt arbete?

Vilka uppgifter har din arbetsplats för att motverka gängkriminalitet?

Vilka individuella insatser har din arbetsplats för klienter med kopplingar till gängkriminalitet?

På vilka sätt samarbetar din arbetsplats med polisen?

Uppfattar du att det finns skillnader inom socialt arbete kring hur man ska bemöta problematiken med gängkriminalitet? Om ja, vad?

Hur har Corona-pandemin påverkat ert arbete med gängkriminalitet?

Operation Rimfrost

Vilka kunskaper har du kring polisens arbete med Operation Rimfrost?

Vad har varit din huvudsakliga informationskälla kring OR? (Nyheter, utbildning, arbetsplats etc.)

Tycker du att målen som OR satt är relevanta? Finns det alternativa mål som du tycker polisen borde ha fokuserat på i OR?

Uppfattar du det som om OR har varit framgångsrik i sitt arbete och att de uppfyllt de mål de satt?

Har din arbetsplats varit involverad i OR på något sätt, och vilka arbetsuppgifter har isåfall uppkommit i relation till den?

Hade du önskat att polisen skulle ha efterfrågat mer av socionomers expertis inför utformandet av OR?

Hur tror du att medierapporteringen kring OR har påverkat allmänhetens uppfattning kring operationens framgång?

Vilka effekter tror du att OR kommer ha i det fortsatta arbetet med gängkriminalitet?

Samhällets arbete m. gängkriminalitet

Upplever du att gängkriminalitet i Sverige har blivit ett större eller mindre problem de senaste 3 åren?

Vad tycker du är skillnaden mellan ett gäng och ett nätverk?

Vad tror du är orsaker/faktorer till att individer dras till gäng och kriminalitet?

Finns det områden i arbetet med gängkriminalitet där du uppfattar att dagens socialarbetare brister? Om ja, vilka och hur?

Tycker du att resurserna för arbetet med gängkriminalitet bör fokusera på förebyggande, behandlande eller direkta insatser?

Vem anser du har det huvudsakliga ansvaret att bemöta problematiken kring gängkriminalitet? (Polisen, Vården, Socialtjänsten, politiken, sociala nätverk etc.)

Vad är din uppfattning kring den rådande diskursen om den politiska önskan kring hårdare straff för personer involverade i gängkriminalitet? Vilka effekter tror du att detta skulle ha?

Vilka faktorer/egenskaper/kunskaper tycker du är viktigast hos en socialarbetare som skall bemöta denna problematik?

Vad är dina förhoppningar för framtida socialarbeters möjligheter att bemöta denna problematik?

Intervjuguide (Studenter):

Introduktion, presentation av syfte och forskare

Ålder, kön, termin på Socialhögskolan?

Vilka erfarenheter av socialt arbete har du? Ex: Andra utbildningar inom socialt arbete, praktikplatser, tidigare arbete?

Utbildning kring gängkriminalitet

På vilka sätt har du kommit i kontakt med gängkriminalitet i din utbildning? (Föreläsningar, litteratur, case-studies etc.)

På vilka sätt har du kommit i kontakt med gängkriminalitet i ditt arbete/praktik? (Klienter, kollegors berättelser)

Upplever du att kunskaperna som du får under din utbildning är tillräckliga för att du ska känna dig förberedd för ert kommande eventuella arbete med gängkriminalitet?

Hade du önskat mer/mindre fokus på arbetet kring gängkriminalitet i din utbildning?

Uppfattar du att det finns skillnader inom socialt arbete kring hur man ska bemöta problematiken med gängkriminalitet? Om ja, vad?

Operation Rimfrost

Vilka kunskaper har du kring polisens arbete med Operation Rimfrost?

Vad har varit din huvudsakliga informationskälla kring OR? (Nyheter, utbildning, arbetsplats etc.)

Tycker du att målen som OR satt är relevanta? Finns det alternativa mål som du tycker polisen borde ha fokuserat på i OR?

Uppfattar du det som om OR har varit framgångsrik i sitt arbete och att de uppfyllt de mål de satt?

Har din arbetsplats varit involverad i OR på något sätt, och vilka arbetsuppgifter har isåfall uppkommit i relation till den?

Hade du önskat att polisen skulle ha efterfrågat socionomers expertis mer inför utformandet av OR?

Hur tror du att medierapporteringen kring OR har påverkat allmänhetens uppfattning kring operationens framgång?

Vilka effekter tror du att OR kommer ha i det fortsatta arbetet med gängkriminalitet?

Samhällets arbete m. gängkriminalitet

Upplever du att gängkriminalitet i Sverige har blivit ett större eller mindre problem de senaste 3 åren?

Vad tycker du är skillnaden mellan ett gäng och ett nätverk?

Finns det områden i arbetet med gängkriminalitet där du uppfattar att dagens socialarbetare brister? Om ja, vilka och hur?

Tycker du att resurserna för arbetet med gängkriminalitet bör fokusera på förebyggande, behandlande eller direkta insatser?

Vem anser du har det huvudsakliga ansvaret att bemöta problematiken kring gängkriminalitet? (Polisen, Vården, Socialtjänsten, politiken, sociala nätverk etc.)

Vad är din uppfattning kring den rådande diskursen om den politiska önskan kring hårdare straff för personer involverade i gängkriminalitet? Vilka effekter tror du att detta skulle ha?

Vad tror du är orsaker/faktorer till att individer dras till gäng och kriminalitet?

Vilka faktorer/egenskaper/kunskaper tycker du är viktigast hos en socialarbetare som skall bemöta denna problematik?

Vad är dina förhoppningar för framtida socialarbeters möjligheter att bemöta denna problematik?